la Revista dels CATALANS d'Amèrica

Nº 2
NOVEMBRE
1 9 3 9

SUMARI

●

NOTA EDITORIAL

L' IDIOMA CATALA

J. ROURA-PARELLA

LA REALITZACIO DE SI MATEIX

Dr. RAMON CARRASCO I FORMIGUERA

EL PROFESOR WALTER B. CANNON

MIQUEL FERRER

FALANGE I LES NACIONALITATS HISPANIQUES

J. M. MIQUEL I VERGES

UNA REVISIO: ANTONI PUIG I BLANC

L. FERRAN DE POL

SALVAT-PAPASSEIT

PERE CALDERS

PAGINES DE L'EXILI

●

L'HUMOR CATALA, per Tisner i Kalders

●

VARIA

Cròniques. Noticiari de Catalunya. Activitats dels catalans d'America. Lletres d'Europa. Documents. Els llibres.

LA REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA

N.º 2
NOVEMBRE
1 9 3 9

Impreso en México.

Industrial Gráfica, S. A.-Balderas, 130

Amordassar Catalunya; empobrir Catalunya pel desarrelament de les seves indústries; desnaturalitzar-ne l'esperit gràcies al decretat enlairament d'uns quants ninots; emplenar els buits, oberts per la persecució, amb corrues de gent replegada en sòrdides oficines o sota els ponts: veus-ací tot el programa del petit dictador Franco. S'ha complert al capdevall, un desig que fa temps que es migrava en l'espera. Ja Quevedo es posà al seu servei; i, d'aleshores ençà, ben clares vegades hem deixat de sentir-nos-en de totes. La dèria ha anat allargant-se del general Bum Bum al general Patapam, del'odontòleg i ex-ministre de Marina Senyor López al diputat per dret familiar Senyor Sánchez, de l'un a l'altre bescanviador de catúfols en una taula de cafè. Hom sentia, en aquelles ments aferrissades, el nostàlgic ressò de l'antiga Assíria, especialista en trasballs i esquarteraments, i la tècnica més decidida, fins no fa gaire, en la solució per l'anorreament.

Però no hi ha temps que no torni; i el centre d'Europa veu una represa del geni de l'Assíria, que estremeix de plaer el falangista exemplar. No hi ha millor plaer, per a un cert estil de mandíbules i d'urpes, que trossejar la nosa que us volia induir a comprendre. En el segle XIXè, els ximples eloqüents i lírics van decidir que la llibertat ens faria feliços; en el segle que corre uns ximples infinitament massissos han resolt que no pot salvar-nos sinó la brutalitat. I hi ha un tipus d'espanyol, ben conegut, que

ve de qui-sap-lo lluny de la història, i conserva un estil de vida turquestànic, que ara es pot deixar veure sense descrèdit perquè, sense cap mena de maldecaps, es troba per primera vegada a la vida a l'última moda.

Així, el microscòpic general Franco, sempre imperialment decidit a fer feines baixes a Espanya per compte de qui tingui avions i cuirassats per imposar-se-li, ultrapassa en certa manera la seva categoria de titella empastifat de sang. El seu programa anticatalà té una certa grandesa representativa. Es la primera vegada que el geni anticatalà es realitza del tot. Una combinació internacional, un "modus vivendi" entre els països misticament partidaris de l'agressió als febles, i els entusiastes defensors de la No Intervenció, en bella part venuda i traïdora, ha permès, en mig d'altres estropicis, que Catalunya pugui veure's oficialment obligada a esdevenir una mena de desert lunar, amb totes les garanties d'ortodoxia que comporten l'anonimat i la despoblació. El pensament polític de Romero Robledo i Royo Villanova, les mesures polítco-militars recomanades pel diari madrileny "A. B. C.", les peculiars precaucions pedagògiques imaginades en les Juntes de Defensa, tots els devessalls d'ignorància i sadisme amb què pot esgarrifar-nos un ex oficinista que pren cafè, gaudeixen avui llur gran acompliment i llur apoteosi.

Voldriem que consentissin a fixar-s'hi tots els que feren costat a la República Espanyola. Ningú no pot mantenir honradament que en les rengleres d'aquells lleials no rebrotés per-ci per-llà una cega hostilitat (el "fet" més racista d'Espanya) contra Catalunya, un insuportament a la Millan Astray del simple fet de l'existència dels catalans. Que vegin ara els addictes a la República a qui pertoca de fer la tasca salvadora i redemptora i enaltidora, i quina manera té tan curiosa de salvar i redimir i enaltir. Que vegin quina cosa tan tronada i reconera, tan irrespirable i menyspreable no és l'esplai lliure de la secular incapacitat

política del pobre geni assimilador, que no sap sino fer malbé, estúpidament.

Estúpidament i inútilment. Perquè acabat dels homes, i més durador que els homes, hi ha el paisatge. I el paisatge, que és la cosa més humana del món, si hom deixa de banda els homes escollits i plenament realitzats, el paisatge, refarà homes semblants a aquells que li plantaren vinyes i oliveres, i, en lleixes artificials, obrades en la roca, conreàren feixes de moresc. Un cop exterminada tota la nissaga catalana, la reaparició del problema català no fora sinó una qüestió de vint anys. Una mica de temps que, per a una olivera, no és sinó un sospir, i no cal dir per a un penyal.

L'idioma catalá

El món s'agita al nostre entorn. El món, el món gran, immens, que ens fa veure la nostra petitesa davant la majestat dels fets; el món, que pot ésser submergit d'una hora a l'altra en la guerra esgarrifosa, en la revolució formidable, en el capgirament total i pacífic de les relacions dels pobles.

Dintre l'agitació ambient, procurem mantenir la dignitat del raciocini normal, del pensament lliure. El vàrem mantenir, també, quan Catalunya era un cos llatzerat per la devastació i el terror, en condicions segurament pitjors que les de tota guerra regular, per dura que sigui (Qui hagués pogut evacuar ciutats amb trens que surten a l'hora!) La nostra condició de catalans ens permet de retrobar-nos, de reconèixer-nos, de coincidir. Quan sentim una paraula en català, quan el llegim, quan l'escrivin, trobem justificada la vida ardent, la mort anodina. Y, meditant en la nit plena de pors absurdes i de designis severs, una constatació ens corprèn de seguida que ens enjoia i reconforta: *El nostre pensament és en català.*

Som catalans, i obrers. Precisament perquè el nostre patriotisme coincideix amb una causa universal, sentim Catalunya millor que ningú, sabem què és i pot representar en el concert de tants pobles. El nos-

tre pensament és en català, i Catalunya sucumbí amb honor, transitòriament, per la llibertat humana. En les tempestes que puguin venir, dintre el vent i el foc i la metralla, el verb de Catalunya flamejarà i sobreviurà immortal.

° ° °

Hem descobert l'orgull que ja descobrí, durant la la dictadura, Josep Carner. Josep Carner, alt príncep de poetes, artífex singular de la prosa bella, de la conversa florida, del vers rotund i perenne! Quan cantava l'urc d'escriure en català, encara podia fer-ho a casa nostra, en un periòdic moderat. Ara l'orgull d'escriure en català, de parlar-lo, de pensar-hi, s'ha escampat pels continents, cobert per la cridòria desfermada dels egoismes. Però tant se val que el propi Carner no tingui avui la veu d'aleshores, per cridar els catalans a la dignitat. Amb ell i altres, o sense cap d'ells, la llengua catalana s'afermarà i la nació es redreçarà potent, tard o d'hora. I de nosaltres, de la nostra calma dintre la tempesta, del nostre comportament depèn, en primer terme, la renaixença, la perduració.

° ° °

Un dia, ja fa anys, sota aquella República generosa que els rebels assasinaren, Just Cabot traduí un llibre magnífic sobre la figura lluminosa de Saint-Just. El seu autor francès, Aegerter, li escriví una lletra felicitant-se de veure la seva obra traduïda a la llengua catalana, "tan apta—deia—a cantar la llibertat".

La carta ens féu somriure una mica. Erem feliços, aleshores... La Barceloneta era plena de llum i de pae-

lles fumants. Hi havia flors a la Rambla i a la boca de les noies. Per què la nostra llengua havia d'ésser, més que no pas una altra, apta a cantar la llibertat?

Es ara que capim el sentit profund d'aquella frase encertada. La nostra llengua és apta a cantar-la perquè el nostre poble l'ha defensat sempre, la llibertat. Hi haurà pobles al món capaços de sentir-la, i de cantar-la també, però una fusió tan secular i equilibrada del patriotisme i de la llibertat potser no es troben enlloc més.

* * *

El nostre pensament és en català. La constatació dissipa les tenebres i tiva la voluntat. Som catalans, i obrers. Per Catalunya i per la causa universal combatrem encara, sense fatiga, si cal.

* * *

Sabem manejar armes, però potser la que ens escau millor és la màquina d'escriure, aparell corrosiu pel qual s'escampen ara les novetats. Y meditant dintre la nit feixuga, escrivint amb febre lúcida, les idees es formen i s'arrengleren seguidament, es desenvolupen, es fixen amb rapidesa en les lletres. Com mai, la llengua és dòcil, segueix tots els relleus, drets o sinuosos, de la creació mental, li dóna claredat i rotunditat.

O llengua catalana! A través teu hem après de pensar, i per mitjà teu ens han arribat sempre els millors missatges! Sigues, com ahir, digna de tu mateixa, i escampa una mica de la teva glòria damunt els guardadors fidels!

Aquesta fluidesa interior que ens sostrau als per-

simismes ens ve de tu, Catalunya sotmesa i allunyada, exsangüe! Per això aixequem com una bandera la teva parla. Amb ella et fem reviure part enllà del món, encara que tu no ho sàpigues.

Ara és quan veiem tota la gràcia, responsable i madura, d'escriure en català, de pensar que algú pot arribar a llegir-ho algun dia. Procurem com mai infondre a l'idioma la vigoria i la vivacitat. Fer-lo íntim i tendre com un bleix, vigorós com una onada. Donar-li la riquesa, i la bellesa, i la precisió. Ara és quan creiem obligats tots els escriptors, pels quals la llengua roman, a recollir el tresor dispers i remot de la paraula del poble, a reconstruir-lo i a recombinar-lo fins a l'infinit per a expressar idees riques, i profundes, i generoses, per a ornar-lo d'imatges i innovacions que no desdiguin del conjunt.

Parlem, cantem, escrivim, de cara a l'Univers insensible i poruc, la nostra paraula! Fem-la eloqüent i amorosa, concisa i convincent, precisa o fantàstica. Multipliquem-ne i evoquem-ne sempre, arreu, el contingut i la forma. Deixem escrit al cel, amb la nostra veu i sense el nostre nom, el de la pàtria antiga i renovellada que es sacrificà al món pel febrer.

De "Catalunya".—París.

La realització de si mateix

Pel Dr. *Joan ROURA-PARELLA*.

So build we up the being that we are.
(Així bastim l' ésser que *som*.)

I

L'home està unit al món per una doble cadena: d'una banda per la línea dels seus avanpassats que penetra fins als temps més llunyans, i per altra banda està lligat al món exterior en el qual viu i es desenvolupa.

En la dimensió del temps l'home no és més que una anella d'aquesta cadena a través de la qual la vida es propaga i es selecciona a si mateixa. Camí del futur, la vida del passat gravita sobre l'home imprimint un ritme i una coloració al desenvolupament de la seva melodia personal.

La vida individual representa un membre d'una unitat de vida més general que abraça tot el passat i es projecta en el futur. En el present es conserven tots els estadis anteriors de l'esperit. D'altra manera ni podriem copsar el sentit de velles cultures, ni comprendre el pensament dels seus savis, ni reviure les creacions dels seus artistes. En el ressò que el món antic troba en la nostra ànima s'hi restreja el nostre parentesc espiritual.

I així com a voltes en la superfície de la terra apareixen estrats de remotes èpoques geològiques, així també, en determinades situacions històriques es trasbalsa la tectònica de la nostra ànima i la vida de l'home en la seva experiència interna i en els seus actes flueix de les capes més primitives.

La vida de l'home està també en relació amb l'espai. La seva individualitat s'estén més enllà del seu propi cos. Les seves fronteres no estan en la superfície cutània, sinó que penetren en el món exterior. Home i món formen una unitat.

Pertany a l'essència de l'home tenir un món, el seu món, que selecciona del medi extern comú a tots. Aquest món circumdant no és rígit ni està mai acabat, sinó que s'està fent, sense parar mai, en aquesta cadena mai no interrompuda d'osmossis i endòsmossis entre l'individu i el món exterior. La història d'aquest món solidari a l'home és la història de la seva pròpia formació.

La vida de l'home considerada com un tot representa la convivència d'existències diferents i l'íntima connexió de capes i regions les funcions i els sentits de les quals s'integren en una unitat de vida individual.

Si bé no es pot separar l'home que menja de l'home que pensa, per emprar la feliç expressió de Turró, nosaltres volem distingir en la vida de l'home, sense perdre mai la visió de conjunt, una existència biològica, comuna als animals, la finalitat de la qual és la conservació de la vida i una existència espiritual, específica de l'home, amb un sentit que escapa a la teleologia de la conservació de l'individu i de l'espècie. Aquesta existència espiritual eleva l'home per damunt de l'escala

zoològica i és la que li dóna tota la seva dignitat i la seva grandesa.

Hi ha una pura relació física entre l'home i el món exterior. La vida total de l'home descansa sobre una estructura físico-química en constant relació amb les forces còsmiques.

L'home es mou en un camp de forces tel·lúriques que no solament el modelen físicament sinó que influeixen en la seva ànima (els anomenats estats d'ànim són sovint de naturalesa purament còsmica) i àdhuc en el seu esperit.

Els lligams entre l'home i el seu païsatge són tan ferms que el sentiment del país natal emergeix en primer pla d'aquesta conexió còsmica. En aquesta capa la vida de l'home, amb les seves profondes arrels en el seu païsatge, és gairebé vegetal. El dolor de l'home desterrat cal cercar-lo abans que enlloc en l'amputació de les rels que el separen de la seva relació còsmica.

Es difícil traçar els límits entre aquesta existència vegetal de l'home i la seva esfera emocional típica de la vida animal. L'ànima de l'home, amb tota la seva frondositat d'impulsos, tendències i instints està arrelada a la terra. En aquesta capa de l'existència biològica apareix amb tota claretat el caràcter transitiu de la vida. Considerat com un animal, l'home no és més que un sistema de necessitats, que el disparen fora d'ell mateix amb el fi de la conservació de la vida i del seu desenvolupament. L'ànima és un poderós aparell seleccionador d'excitants externs que en filtrar-se a través dels sentits es construeix el seu món des de dintre.

Però així com l'animal no coneix més relació amb el món exterior que les que es deriven de la vida emo-

cional, l'home és capaç de donar fins a la seva conducta, d'elegir les seves reaccions i de modificar el curs de la seva vida instintiva.

Per damunt de l'esfera emocional, subjecta a la legalitat de la naturalesa, hi ha en l'home l'esfera de l'esperit. El seu sentit escapa a la teleologia de la pura conservació de la vida. En l'existència espiritual l'home esdevé creador i lliure. Participa en el món espiritual, copsa el contingut de la cultura i és capaç de crear-la.

Tota creació espiritual suposa la percepció prèvia de les essències ideals. En les realitzacions espirituals l'ànima, que té les seves arrels en la terra esdevé cos de l'esperit que descendeix d'una esfera superior. En l'esfera emocional viu un sentit axiologic que no solament ens obre les portes dels continguts ideals, sinó que estableix el criteri de la seva jerarquia.

Submergit en el corrent del món espiritual, l'home selecciona els continguts de les seves vivències segons un intern criteri de valor, i en comprendre les estructures de l'esperit, objectives o personals, l'home, com diu molt bé Hegel, es comprèn a si mateix. Comprensió pròpia que no significa altra cosa que auto-formació. Del món espiritual comú n'extreu la seva perspectiva personal. En aquest sentit es pot dir que l'home és el creador del seu món.

II

Si mirem fotografies d'un mateix home fetes en èpoques distintes de la seva vida, en percebre les diferències intuirem una nova dimenssió inseparable de la vida: el temps. Les diferències entre les distintes

imatges expressen les transformacions que sense parar mai es pradueixen en l'home. Canvis en el cos, en l'ànima i en l'esperit.

En el conjunt de disposicions hereditàries que serveix de suport a la vida individual, viu un impuls creador. Des de la fecundació de l'ou, la vida individual canvia constantment: canvis químics, morfològics, estructurals, anímics i espirituals. L'home evoluciona en virtud de la confluència de factors endògens i exògens, de tal manera, que la línea evolutiva està impulsada per les disposicions internes.

Tots els canvis, totes les transformacions i totes les metamòrfosis de la vida giren entorn d'un eix essencial: un mateix. Ens hem d'imaginar l'individu com una forma que des de dins presideix l'evolució de la vida i li imprimeix una configuració peculiar. Aquesta forma estampada que vivint es desenvolupa, la considera Goethe com el nexe final que presideix l'evolució natural i espiritual de l'home.

Aquesta forma és la seva essència, la llei del seu moviment evolutiu, el "telos" interior del seu constant esdevenir. Com canta el místic:

> Cadascú davant seu té la imatge del qui li caldrá esdevenir,
> No té pau perfecta qui no l'assolí.

Aquesta imatge que sura davant de cada home és la seva pròpia persona, el seu propi ideal. Cada estructura personal és única, irreversible; no es dóna més que una sola vegada. Cada home té el seu propi ideal de vida.

L'home sent palpitar aquest ideal dintre seu en la vivència de la vocació. La seva vida pren un sentit i

una direcció. Gravitant en el seu propi camp, l'home es sent com cridat, i la vida se l'hi apareix com una missió. Un raig de llum penetra endins en la seva ànima i il·lumina el seu nucli íntim, nucli tan aprop i tan difícil de trobat. En revelar-se-li a ell mateix, se li anticipa el seu propi destí. Anticipació del punt final i anticipació dels camins que porten al punt final. Providència i predestinació, aquests dos atributs de la divinitat.

III

Els ideals no són somnis ni fantasmes que van i venen en la nostra vida. Els ideals autèntics són una força propulsiva i directiva que mou la persona empírica i fa d'ella el que és.

Llarg és el camí que condueix a si mateix. Des del primer moment de la seva existència l'home gravita en un camp de forces de variada naturalesa que formen i transformen el seu cos i la seva ànima. La dinàmica de la vida emergeix de la convergència de les forces hereditàries i ambientals que no són forces antagòniques sinó complementàries i cooperadores de la vida. Preguntar-se quin és més important d'ambdos factors és una qüestió tan simplista com preguntar-se si és més important el pare o la mare en el naixement de l'home. Els dos factors són inseparables en el procés de la vida real. L'home necessita del món per viure. El món és un caràcter de la seva existència.

En l'infantesa l'home viu en el món i amb el món. El nen està confós amb el medi ambient. Entre el seu jo i el món existeix una unitat amorfa i indiferenciada que troba l'expressió més patent en la relació primordial de la mare i el fill.

En una cadena constant de diferenciacions i integracions, d'anàlisi i de síntesi, la vida s'estructura a si mateixa i de mica en mica i a voltes sobtadament, l'home pren consciència de la seva relació amb el món. En aquest moment mira dintre seu i en descobrir-hi el seu món interior es sent isolat i deslligat de tot el de fora, coses i persones. El subjecte es converteix en un món independent i la vida interior es desperta. La unitat amorfa queda trencada. L'home ha deixat d'ésser infant. L'adolescència comença.

La pau del nen s'ha acabat. Amb el descobriment de la vida interior la intranquilitat i l'enyorament ja no deixaran mai més a l'home. Enyorament del món perdut i enyorament de si mateix, del propi ideal que l'adolescent entreveu en la seva solitut.

Dues forces portaran l'adolescent camí de si mateix: la fantasia i l'Eros. La fantasia tirarà el pont entre el jo i tot el que li ha estat arrebassat i les introduirà novament en la vida pròpia. L'Eros serà la força amorosa que el portarà, en un primer estadi, cap al seu propi ésser, cap a la plenitut, que per Hölderlin és el fi sagrat de l'esperit. Aquest intermediari elevarà l'ànima, regió caòtica i plena de tenebres cap a la vida espiritual, alta regió de l'ordre i de la claretat.

Així el món s'obre a l'adolescent i l'adolescent al món. En la naturalesa i en la cultura l'adolescent es troba a si mateix. Com canta Goethe en la "Tasso", acte II, esc. 3a.:

> **Der Mensch erkennt sich nur in Menschen, nur**
> **Das Leben lehret jedem was er sei.**
>
> (L'home es coneix només en d' altres homes;
> Només la vida a cadascú mostra el que ell és.)

En el comerç vivent de la vida amb el món exterior l'ànima de l'adolescent s'estructura. Els continguts espirituals li imprimeixen la seva pròpia llei, mentre assimila la cultura és assimilat per ella mateixa. L'adolescent comença a articular-se en la vida del seu poble. No sense dolor, no sense lluita. La vida de la comunitat representa una limitació de la seva individualitat. Però aquest és el camí que porta a si mateix. Solament quan les forces espirituals que imperen en el si de la cultura i de la comunitat han assimilat l'home, comença la seva diferenciació personal.

L'home ha arribat a la maduresa de la seva vida. Negant i afirmant, elegint i rebutjant, prenent una actitut en tots els fenomens de la vida, l'home va seguint el seu nucli personal. Es l'hora en què la vocació es manifesta en la vida real com un poder creador i la persona empírica omple la persona ideal. L'home esdevé essencial, aquesta gran dèria de Goethe. Sovint la vida de l'home va en direcció contrària a la seva persona ideal. Aleshores la seva vida no representa la racionalització de la vida emocional com vol un personatge d'Aldous Huxley en el *Point Counter Point* i en aquest cas l'home no pot esdevenir el que és essencialment. Es fa traició a si mateix. No viu autènticament.

L'home que imita a un altre, l'individu que es tria una imatge ideal sense connexió amb la seva realitat, el *poseur*, són tipus sense autenticitat. Representen un paper, que no és el seu. Darrera la màscara no hi ha res més que el buit.

Ara bé: de quina manera es realitza l'ideal personal? En tot ideal que és sentit com ésser cridat, com una íntima vocació, hi ha vinculat un deure d'ésser. Es

necessari que d'alguna manera l'exigència ideal, s'inserti en l'home, dispari les energies necessàries per la seva realització, ja que el deure d'ésser no té en si mateix cap energia, no determina la realitat d'una manera directa com les categories, sinó que necessita de l'energia individual. L'esperit es val de la força de l'ànima, arrelada en la terra, per a realitzar-se a si mateix.

Però com que l'ideal no és una categoria, l'home té, davant l'exigència del deure d'ésser, la llibertat de realitzar-lo o no realitzar-lo. Llarg i penós és el camí que condueix a si mateix. Difícil és assolir l'íntim destí. La dificultat ve de la seva situació en el món. L'home es mou entre dues estructures causals: la del món exterior, una, i la de la seva pròpia naturalesa, l'altra. Com a ésser còsmic està lligat a la necessitat còsmica, com a ésser natural està lligat a la seva pròpia naturalesa.

Per damunt d'aquesta determinació ontològica hi apareix la determinació axiològica. Es una superació capaç de derivar el corrent de la determinació causal i d'imposar la seva pròpia determinació. Aquest poder que fa l'home independent dels altres poders és la llibertat. La llibertat és la força superadora que dóna a l'home tota la seva dignitat. Força que no solament ens allibera d'influències alienes sinó que emergeix triomfant d'un feix de passions, afectes, impulsos que enfosqueixen la visió del nostre deure i que no ens deixen percebre els sons de la nostra vocació. Llibertat moral, pròpia determinació, autonomia. En l'acció lliure l'home realitza el seu nucli metafísic, i esdevé el que és.

Camí de si mateix, l'home no arriba mai a la fi. La

seva persona és una estructura oberta que està fentse constantment. No està mai acabada i la mort el troba sempre camí de la seva realització. En realitzar el seu esperit no solament l'home es forma a si mateix sinó que transforma i forma el món en el qual viu i li imposa la seva pròpia llei. I això a expenses de la pura vida. Es una vella veritat que l'esperit consumeix la vida. L'esperit modifica les estructures vitals, espiritualitza la forma corporal, afina els moviments, treballa el cos des de dintre, transfigura l'existència tota, però el que l'home guanya en elevació ho perd en força i energia vital. En l'ascenció cap a un mateix es corre el perill que s'esgoti la sava de les seves arrels vitals. Per això no es pot extirpar ni renegar del nostre parentesc amb la terra, sinó que com canta Hölderlin:

Den Trieb in uns, das Ungebildete
Zu bilden nach dem Gottlichen in uns.

(L'impuls que és en nosaltres, sense forma,
cal formar-lo segons el diví que estatgem.)

En la força vital i en l'ànima de l'home hi ha totes les possibilitats, però també tots els perills. Servir-se de la força de l'ànima per tal de realitzar el nostre propi ideal, conjugar l'esperit amb la vida de l'ànima per tal de realitzar la nostra íntima vocació és ésser plenament home.

Entre les ilustracions a la Divina Comèdia del gran poeta i pintor Blake exposades a la *Tate Gallery*, de Londres, n'hi ha una el record de la qual em produeix encara avui la mateixa emoció de la primera vegada

que vaig enfrontar-me amb aquella petita tela. Representa la muntanya del Purgatori. El Dant, sempre conduït per Virgili puja aquell camí penosament. Contemplant aquell quadre se'm va obrir anys enrera, sobtadament, el sentit de la vida.

La vida de l'home és una ascenció constant cap a la regió de l'esperit, cap al seu nucli essencial, cap a ell mateix. Penosa ascensió que exigeix disciplina, domini de si mateix, renunciació, ascetisme, sacrifici. L'enyorament de nosaltres mateixos ens impulsa sempre més enllà, muntanya amunt. Aquest esforç vencedor de totes les febleses no desmaia mai perquè pressentim, com el Faust, que solament l'home que s'afanya en superar-se a si mateix es podrà salvar.

IV

Si en l'esfera del pensament és possible isolar l'individu de la societat, en l'esfera de la vida aquests dos factors estan indissolublement units. Individu i societat són parts d'un organisme viu i cap no pot existir sense l'altra; cada part solament pot viure en el tot. Una connexió dialèctica abraça les dues parts vives d'un mateix tot. Però la teleologia de les parts és independent de la teleologia del tot. L'ideal personal no pot ésser aniquilat.

Cada home pertany a una comunitat de cultura, és a dir a un poble. Un poble és molt més que una realitat. Un poble és una voluntat, una fe, una missió. Una voluntat i una fe en l'esdevenidor. Tot poble, com tot home autèntic, viu projectat en el futur, camí del seu ideal que no expressa altra cosa que la missió pròpia del poble en el concert total del món.

També un poble pot errar el seu camí. Com l'individu, també un poble pot mancar a la seva pròpia determinació, pot deixar d'escoltar la veu de la seva pròpia missió en el món. Com l'individu, pot imitar ideals aliens a la seva pròpia vida i com l'individu pot deixar-se conduïr per ideals ficticis, per pures utopies sense referència a la vida real.

També, sota una opressió estrangera un poble és desviat de vegades del seu propi destí. El poble perd aleshores la seva llibertat i del teler del temps, per dir-ho amb l'estil de l'Esperit de la Terra, on es teixeix el vestit viu de la divinitat, s'esborren els colors únics i inimitables de la seva missió en la totalitat del món.

El professor Walter B. Cannon

Gran amic de Catalunya i de la democrácia espanyola

Pel Dr. *Ramon CARRASCO I FORMIGUERA.*

El dia de Nadal del 1938, ara como ara el nostre darrer Nadal passat a Catalunya, vàrem coïncidir a Solsona Jaume Pi-Sunyer, que servia a la Sanitat de la Comandància d'Enginyers de l'Exèrcit de l'Est i jo que, en aquell tercer dia de la batalla que havia d'acabar determinant l'anorreament temporal de la Pàtria, tornava d'una de les visites al front que feia per raó del meu càrrec a la Inspecció General de Sanitat. Una alarma per perill de bombardeig va reunir-nos al soterrani de l'Hotel que ocupava el Quarter General de l'Exèrcit de l'Est, molt ben agençat com a refugi, provist, entre altres detalls, d'un botiquí, instal·lat a un recó isolat, i d'una magnífica instal·lació de llum elèctrica.

Jaume Pi havia estat sorprès pel toc de les sirenes en la tasca de donar els darrers tocs al manucrit, pràcticament ja acabat, d'un llibre que havia escrit, i havia baixat al soterrani amb la intenció de continuar-hi la tasca interrompuda i, en conseqüència, amb el manuscrit del llibre. El tema d'aquest era la personalitat del professor de Fisiologia de la Universitat "Harvard", Walter Bradford Cannon. En trobar-nos i respondre ell a la meva pregunta sobre el feix de papers que duia a les mans, vaig demanar-li que me'n llegís alguns capítols i, amb aquest objecte, ens instal·làrem, ben as-

seguts, al recés del botiquí. Afortunadament, l'alarma, d'una banda, no tingué cap conseqüència tràgica i de l'altra banda fou bastant llarga i aquesta darrera circumstància em donà el plaer d'escoltar la lectura de gairebé tot el manuscrit. Desgraciadament, amb els esdeveniments tràgics de les setmanes que seguiren, no tant sols es fongué la possibilitat de la publicació del llibre, sinó que el mateix manuscrit es va perdre. Es llàstima molt gran perquè Jaume Pi, deixeble, como jo mateix, del mestre de Boston, posseïdor a més a més d'una gran finor d'esperit i de qualitats d'escriptor que els lectors d'aquesta Revista ja han pogut apreciar i comptant, finalment, amb l'espai relativament ample d'un llibre, havia escrit unes pàgines magnífiques. La impressió que em produí aquella lectura i la consideració que el llibre arribaria a un nombre relativament reduit de lectors, em féu néixer el desig d'escriure jo un article que fos com una mena de resum del llibre de Pi-Sunyer i que, publicat en un dels nostres diaris, portés el coneixement i l'admiració de Cannon al més gran nombre possible de catalans.

L'acord pres per la Universitat de Barcelona de nomenar el Dr. Cannon doctor "honoris causa" hauria donat particular actualitat a aquest treball. L'article fou escrit i enllestit molt pocs dies abans de la caiguda de Barcelona i per aquesta circumstància, que féu impossible la seva publicació, jo duia el manuscrit dintre la cartera de mà en el moment que, el dia 24 de gener, vaig rebre l'ordre d'anarme'n a Girona, quaranta-vuit hores abans de l'entrada dels moros a Barcelona. Per aquesta circumstància, aquest manuscrit és una de les poquíssimes coses meves—totes han capigut damunt de la meva persona i dintre una motxila—que he conservat en el meu exili i que han arribat amb mi fins a Mèxic. En aparèixer ara aquesta REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA m'ha semblat que podia ésser encara oportú i interessant d'escampar entre els seus lectors el que jo havia escrit de Cannon per als catalans de Catalunya i a continuació va el meu article, tal com jo hauria volgut veure'l publicat a Barcelona, sense tocar-ne res ni corregir-

ne ni tan sols les expressions d'un optimisme que vaig conservar fins al darrer moment i que, desgraciadament, els fets vàren desmentir de manera tan dolorosa.

El dia 18 de desembre del 1938 el claustre de la Universitat Autònoma de Barcelona s'honorà amb l'acord, pres per aclamació, de nomenar doctor "honoris causa" l'artista eximi i gran patriota Pau Casals i cinc professors universitaris estrangers que s'han distingit en grau eminent tant per llurs mereixements científics com per llur adhesió noble, desinteressada i entusiasta a la causa de la República espanyola. Un d'aquests nous doctors de la nostra Universitat és Walter Bradford Cannon, professor de Fisiologia a l'Escola de Medicina de la Universitat "Harvard", de Boston. El seu nom ha pogut llegir-se ja algunes vegades damunt les planes de la nostra premsa diària, amb ocasió de noves relatives a l'ajut dels Estats Units d'Amèrica a l'Espanya republicana i també en impressions de viatge d'alguns dels que assistiren al Congrés de les Joventuts de Nova York. Crec, però, que val la pena que el nostre poble conegui més àmpliament la valua científica de Cannon, que és de primera magnitut, l'exelcitud de les seves qualitats d'home gran i bo, els detalls anecdòtics de les seves relacions amb el món científic català i la tasca grandiosa, generosa i eficient que ha dut a terme en benefici de la democràcia espanyola. Aquest és l'objecte del present article.

L'obra científica de Cannon presenta els caràcters següents: Volum enorme: unes 350 publicacions, de 1897 al 1938. Consistència solidíssima, contra el que és

la regla en l'obra d'autors de feconditat comparable. Articulació ininterrompuda des del primer treball, de quan encara era estudiant, fins a les darreres monografies publicades en el curs de l'any suara finit, de manera que l'orientació de cada investigació nova ha estat determinada pels resultats o per algun detall o incidència d'una anterior. Cura científica estricta, és a dir, fidelitat a la norma essencial de tota investigació que vulgui merèixer el qualificatiu de científica, d'ésser concebuda i conduïda cercant la veritat per la veritat mateixa i no pas per apetència d'assolir resultats de valor pràctica immediata. Com a resultat paradoxal, i en certa manera com a premi d'aquesta puresa científica, eficàcia d'aplicació a la pràctica mèdica dels resultats de molts treballs realitzats amb desinterès científic perfecte. Participació amplísima d'un estol molt nombrós de deixebles, que reben del mestre no tan sols els beneficis d'una direcció superior, sinó gairebé sempre, la inspiració del treball a realitzar i molt sovint un ajut preciós en l'execució material dels detalls més essencials o més difícils i, per escreix, aparèixen, per la delicadesa del mestre, com a creditors de tota o d'una part molt generosa de la glòria científica que puguin merèixer els resultats assolits.

No és pas aquest lloc adient per a detallar-hi les matèries i els resultats de tots els treballs científics de Cannon. Donaré tan sols, a grans trets, una idea de les tres fases principals en què, a judici meu, pot ésser enquadrada l'obra del mestre de Boston. En una primera època, del 1897 al 1910, estudià diferents aspectes de la fisiologia digestiva i, particularment, els moviments de l'aparell digestiu, i concebeix i executa la idea genial d'aplicar a aquest estudi els raigs X que

Roentgen havia descobert molt poc abans. Els fruits estrictament científics d'aquesta primera fase del treball de Cannon són molt nombrosos i molt valuosos. Per escreix, aquests treballs constitueixen el punt de partida i la base fonamental de l'aplicació pràctica dels raigs roentgen a l'estudi clínic de les malalties de l'aparell digestiu. Tothom està assabentat dels beneficis inestimables que els malalts reben d'aquesta branca de la medicina pràctica. En 1911 és inciada, com a derivació de la primera, una nova fase de la tasca científica de Cannon, el desenvolupament de la qual continua encara en el moment actual amb esplendor molt gran: l'estudi de diferentes secrecions internes, dels factors nerviosos que intervenen en llur elaboració i descàrrega i de llurs relacions amb les manifestacions físiques de les emocions. Com una interrupció, determinada per la Guerra Gran, d'aquesta segona fase, apareix la tercera, que correspon al període 1917-1919 i presenta caràcters diferents de les altres dues fases, per quant els treballs d'aquesta època, d'una banda són deslligats dels anteriors i de l'altra banda foren adreçats a la finalitat pràctica, però nobilíssima i amplament justificada, d'assolir ràpidament resultats beneficiosos per als ferits de guerra. Aquesta finalitat fou realitzada de manera brillantíssima. Aquests treballs realitzats per Cannon com a metge militar, mobilizat voluntàriament, alguns d'ells en col·laboració amb altres investigadors americans i britànics, entre els quals i en primer lloc hi havia el gran fisiòleg anglès Bayliss, donàren per resultat una minva extraordinària de la mortalitat i dels sofriments dels ferits de guerra, i del fruit d'aquests treballs, realitzats, en gran part, en llocs de campanya, tocant a la línea de

foc, se'n beneficien avui els nostres germans gloriosament ferits en defensa de la nostra llibertat i de la nostra dignitat.

* * *

Hem vist que el Dr. Cannon és un gran savi. Per damunt d'això, és un gran home i és, sobretot, un home bo. Amb ocasió del XXVè aniversari del seu nomenament de Professor titular de "Harvard", hom celebra en aquella Universitat, per l'octubre del 1931, una festa jubilar en la qual el Rector i alguns professors d'altres Universitats, entre els quals alguns antics deixebles del mestre, feren l'elogi dels diferents aspectes de la personalitat de Cannon. En agrair aquest l'homenatge ho féu en termes de modèstia tan gran i tan clarament sincera que, en cloure l'acte, el Rector va pronunciar els mots que segueixen: "Hom diria que entre les persones ací presents només n'hi ha una sola que no aprecia plenament al doctor Cannon. Doctor Cannon, permeteu-me que tingui el gust de presentar-vos el gran Professor Cannon. Es un "gentleman" molt modest, però quan el conegueu de debò, us donareu compte que val la pena d'haver fet la seva coneixença."

Efectivament, val la pena de conèixer el Dr. Cannon; però, per tal de fer-lo conèixer de qui no ha tingut la sort de tenir-hi relació personal, i, sobretot, per tal de fer conèixer la seva valua purament i amplament humana, que a mi em sembla l'aspecte més interessant de la seva personalitat, caldria, ultra quantats de psicòleg i de literat que a mi em manquen, l'espai no pas d'un article de diari, sinó d'un llibre ben groixut. El llibre que fou publicat amb ocasió de la festa jubilar que he esmentat en dóna alguna idea. Serà de gran va-

lor en aquest sentit un llibret sobre la personalitat de Cannon que el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya publicarà aviat, escrit per un deixeble del mestre de Boston, el meu estimat amic Jaume Pi-Sunyer, treball meritíssim del qual l'article present n'és, en alguns aspectes, un senzill resum. Ja que he de renunciar a escriure ací un panegíric extens, que em sigui permès de tancar aquests comentaris sobre la bondat humana de Cannon amb unes anècdotes que m'afecten personalment.

En juny del 1921, acabat d'arribar a Boston, m'havia presentat jo a Cannon amb unes targetes d'introducció del meu estimat mestre August Pi-Sunyer i del Professor Gley, de París. Malgrat que jo era llavors un autèntic jove, absolutament desconegut d'ell i sense altres títols per merèixer el seu interès que ésser-li presentat com un jove català, aprenent de fisiòleg, que desitjava treballar sota la seva direcció, Cannon m'acollí al seu laboratori; m'honorà associant-me al seu treball experimental; inquirí, amb gran delicadesa, sobre la meva situació financera, que era desastrosa, i s'ocupà d'arranjar-la, de primer, amb un préstec, no sol·licitat i, finalment, amb la solució brillant d'un nomenament de "teaching-fellow" (alguna cosa així com investigador pensionat i ajudant de classes pràctiques) amb una retribució esplèndida. Jo havia anat a Boston amb la meva muller i un fill d'un any. Allà ens va néixer un petit americà que visqué sempre malalt i la despulla del qual haguerem de deixar per sempre en terra americana. Viviem en un piset moblat, prop de l'Escola de Medicina. La meva dona no parlava anglès i no coneixia gairebé ningú. Es fàcil d'imaginar el nostre estat d'esperit. Arribà desembre i s'acostava

Nadal. Feia mesos que erem lluny de la nostra llar i de la resta de la nostra família. No teniem, o crèiem no tenir, amics que poguessin suplir l'escalf de la família llunyana ni mitjans econòmics que ens permetessin de fabricar-nos un ambient, ni que fos artificial, de festa, i així passà la nit de Nadal i en clarejà el dia. A les vuit del matí trucaren a la porta. Vaig mirar per la finestra i vaig veure un Chevrolet vell i gros que em va semblar reconèixer, però sense arribar a comprendre què podia fer davant de casa meva el cotxe de Cannon. Voldria saber fer sentir als meus lectors l'emoció amb què, en obrir la porta, vaig veure entrar dins la meva llar de fortuna l'eminent i mundialment famós Professor Walter Bradford Cannon, seguit de la carrera dels seus cinc fills, portadors de la allà típica i tradicional mitja, farcida de lleminadures i de joguines, que, amb la seva grandesa d'home bo, venia a portar a l'obscur estudiant i als seus tot allò que els mancava i que no podien somiar que els fos donat.

* * *

Les relacions personals de Cannon amb els homes de ciència catalans s'iniciàren, ja fa molts anys, per una coincidència d'interès científic, en treballar el mestre de Boston sobre el mecanisme fisiològic de la fam. Aquest mateix tema havia estat objecte preferent d'estudi del nostre gran Turró i deu feconda d'orientació d'altres treballs experimentals del deixeble i col.laborador de Turró, A. Pi Sunyer, del company i collaborador d'aquest, J. M. Bellido, i dels deixebles de tots tres Josep Puche, Leandre Cervera i el que escriu aquest article. Alguns anys més tard s'establí el pri-

mer contacte personal en anar, en 1915, el malaguanyat Manuel Dalmau a treballar, durant uns mesos, a l'Escola de Medicina de Harvard. En 1921, pensionat per la "Junta de Ampliación de Estudios", per l'Ajuntament de Barcelona i per la nostra Facultat de Medicina, vaig anar jo a Boston i vaig treballar-hi sota la direcció de Cannon. La bondat d'aquest féu que s'establís entre ell i jo una amistat que considero com un dels béns més preuats de la meva vida. Uns anys després, Jaume Pi-Sunyer, pensionat també per la "Junta" treballà durant uns mesos al Departament de Fisiologia de Harvard i també, com jo abans, i com tots els deixebles del gran mestre esdevingué el seu amic (1). Les qualitats excepcionals de Jaume Pi, la seva laboriositat, el seu talent, la seva habilitat tècnica i la seva valor humana contribuïren en molta de manera a encarrilar i acrèixer l'interès de Canon pel petit món dels fisiòlegs catalans. En 1929, el Congrés internacional de Fisiologia celebrat a Boston oferí a tots aquests fisiòlegs catalans i a un grup nombrós de metges barcelonins l'ocasió de conèixer Cannon personalment. Aquest ens retornà la visita en abril del 1930. Unes jornades inolvidables a Barcelona i una excursió deliciosa a Montserrat permeteren als seus amics ca-

(1) De la mena de sentiment que tot deixeble de Cannon arriba a tenir per aquest gran home en pot donar una idea el detall que segueix. En una carta en la qual el Professor J. T. Lewis, un dels més antics deixebles de Cannon, dóna compte a aquest de gestions fetes al seu país, l'Argentina, en favor d'un altre deixeble del mestre, amb el qual mai no havia tingut cap mena de relació personal, el professor argentí escriu aquestes paraules: "Em sento lligat amb una mena de llaç fraternal amb qualsevol que hagi estat deixeble vostre."

talans, ja nombrosos, d'acostar-se més íntimament al seu esperit i d'adonar-se millor de la seva excelsitut.

* * *

El dia 14 d'abril del 1931 fou proclamada la República a Espanya. Tres dies després, el dia 17, Cannon m'escrivia aquestes paraules: "He estat llegint els diaris un dia darrera l'altre, ple de l'emoció que sé que vos deveu sentir i entusiasmat amb les possibilitats que ara s'obren per al vostre país." No tot era optimisme orb en aquella carta. Llegiu aquestes altres paraules, que han resultat tràgicament profètiques en la temença que expressen i desgraciadament no han estat pas confirmades en llur esperança: "No hi ha pas cap dubte que a una nació que adopta una forma de govern republicana, comptant amb tan poca experiència com la que els espanyols han tingut en aquests darrers anys, se li plantegen problemes molt seriosos. Espero, sincerament, però, que els nous governants sabran tenir paciència i seny..." Si volgués transcriure totes les coses d'interès semblant que m'ha anat escrivint Cannon i les que ha escrit a d'altres amics catalans, sempre que algun aconteixement a casa nostra ha renovat la seva atenció per les nostres coses, aquest article, que ja és massa llarg, assoliria dimensions monstruoses.

Arribàren els primers dies, dies tràgics, de novembre del 1936. Com avui mateix, jo no havia pas perdut l'esperança en el triomf de la nostra causa, però, com avui mateix, els aconteixements justificàven una angúnia terrible. Ultra l'anècdota diària desagradable de la marxa de les operacions militars, jo em sentia aixafat pel pes de la injustícia que el món—tan ma-

teix em semblava el món sencer—cometia amb nosaltres, no tan sols en deixar-nos abandonats i indefensos pel mecanisme de la No Intervenció, sinó a més a més i sobretot en fer-nos sentir la seva hostilitat envers nosaltres, els "rojos, salvatges i sanguinaris". En aquells moments arribà a les meves mans la primera carta de Cannon d'ençà de juliol del 36. Mai no m'havia passat pel cap de pensar que Cannon pogués ésser-nos hostil, però la lectura de la seva carta, plena d'emoció, de simpatia per la nostra causa i, cosa molt més extraordinària, d'esperança en las nostra victòria, en aquell moment en què, igual que en tants d'altres moments gairebé tothom ens donava per perduts, i amb ganes que així fos, produí un efecte meravellós en el meu esperit. Però Cannon, gran home, home bo i ple d'interès per les nostres coses, no podia acontentar-se d'una adhesió platònica a la nostra causa. Aquest home, que en diverses ocasions ha renunciat honors i avenços en la seva carrera acadèmica perquè aquests avenços comportàven una minva de les hores de treball al laboratori, igual que, llavors de la Guerra Gran, no dubtà en abandonar la feina que constitueix la seva vocació d'investigació científica pura i orientà el seu esforç a trobar ràpidament remeis contra la mort i els sofriments del soldats que lluitàven per una causa noble, ara, amb ocasió de la nostra tragèdia, abandona novament el seu estimat treball de laboratori i dedica la major part del seu temps a treballar per la nostra causa. Aquest home, que ja comença d'ésser vell, que molt recentment ha estat víctima de xacres que l'han privat de satisfer el seu desig, que era molt viu, d'assistir al darrer Congrés Internacional de Fisiologia, es llança a una veritable croada, segueix el

seu país immens, de punta a punta, celebra reunions, organitza mítings, pronúncia discursos i conferències, i a més a més dirigeix i coordina l'esforç de molts d'altres. Aconsegueix reunir dòllars i més dòllars. Converteix aquests dòllars en ambulàncies, material quirúrgic, medicaments, aliments. Des de primers del 1937, les ambulàncies americanes s'escampen pel centre i el sur de l'Espanya republicana i amb elles metges, cirurgians i infermeres, als quals ha estat contagiat l'entusiasme sagrat de Cannon i dels seus col·laboradors. No vull pas dir, naturalment, que tot el magnífic ajut que hem rebut dels Estats Units sigui obra personal i exclusiva de Cannon. Això representaria una injustícia greu envers els milions d'americans que han contribuït i contribueixen a aquest ajut, sobretot envers els centenars que hi treballen d'una manera més intensa i particularment envers les dotzenes de personalitats eminents en les branques més diverses de l'activitat humana que integren el "North American Committee and Medical Bureau to Aid Spanish Democracy", del qual Cannon és un dels dos presidents. Aquest fet de la presidència de Cannon deixa veure, però, la proporció que el seu esforç personal representa en l'obra col·lectiva.

A l'ajut material, d'ordre purament humanitari, cal afegir-hi la tasca de recolzament moral i espiritual de la nostra causa, que, gràcies al prestigi personal que Cannon frueix al seu país, ha donat per resultat una modificació radical de l'actitud de la gran majoria del poble americà envers la nostra causa. Aquesta actitud que fa dos anys era d'hostilitat o d'ignorància indiferent, ha passat a ésser de simpatia calurosa i de desig d'ajut eficient en tots els ordres.

Tan de bo que molt aviat poguem celebrar, juntament amb el Dr. Cannon, el triomf de la justícia internacional, de la llibertat de Catalunya i de tot Espanya, i de la dignitat humnaa. A aquest triomf, el gran amic de Catalunya i de la democràcia espanyola hi haurà contribuït com un més i no pas com el que menys, dels nostres soldats.

Falange i les nacionalitats hispániques

Eusksdi

Per *Miquel FERRER.*

Mentre Catalunya està passant pel turment de veure perseguida la seva llengua, quan els catalans, famolencs, són foragitats de la pàtria i obligats a traslladar-se a terres del centre o del sur de Castella, sotmeses, també, a l'esclavatge falangista, pensem en la tragèdia del poble basc, martiritzat com el nostre, i ens sentim, com sempre, agermanats davant l'enemic comú.

A Euskadi també persegueixen la llengua èuskar i els ciutadans honrats que lluiten, com poden, en defensa de la pàtria invadida per l'imperialisme falangista, són assassinats o empresonats o portats a un camp de concentració.

Quan recordem els vint-i-sis punts del programa de *"Falange Española Tradicionalista y de las J. O. N. S."*, i, sobretot, quan rellegim aquells tres primers punts que parlen de la *"Nación"*, de la *"Unidad"* i de *"l'Imperio"*, ens revolta de pensar que un tal programa hagi pogut esdevenir triomfant als pobles hispànics per l'ajut en armes, municions i homes del feixisme italo-alemany, i per la complicitat tolerant de

les democràcies, i revolta que avui pugui ésser implantat a casa nostra i que, amb gran cinisme, encara s'aspiri a sotmetre sota el jou falangista els països lliures de l'Amèrica, que ells consideren espanyola.

"Creiem en la suprema realitat d'Espanya"—diu el primer paràgraf del primer punt dels vint-i-sis de Falange—. "Enfortir-la, enlairar-la i engrandir-la és la tasca col.lectiva més urgent de tots els espanyols. Els interessos dels individus, dels grups i de les classes s'han de sotmetre inexorablement a la realització d'aquesta tasca. II. Espanya és una unitat de destí en l'univers. Tota conspiració contra aquesta unitat és punible. Tot separatisme és un crim que no perdonarem pas. La Constitució vigent, perquè incita a la disgregació, és un atemptat contra la unitat de destí d'Espanya. Es per això que exigim la seva immediata abolició. III. Tenim una voluntat d'Imperi. Afirmem que la plenitud històrica d'Espanya és l'Imperi. Reclamem per a Espanya un lloc preeminent a Europa. No admetem ni la sotmissió internacional ni la mediació estrangera. Respecte dels països de l'Amèrica espanyola, demanem la unificació de la cultura, dels interessos econòmics i de la força. Espanya invoca aquests títols de cap espiritual del món hispànic com a títol de preeminència en les empreses universals."

L'espanyolista reaccionari cent per cent, el famós "Don Clodoaldo", ja viu tranquil. El pesombre del catalanisme ja no l'aturmenta. La llengua catalana és perseguida a sang i a foc. Els catalanistes d'esquerra i de dreta són exterminats. Les riqueses de Catalunya robades o destruïdes. Els catalans de la ciutat i del camp, d'antecedents polítics simplement republicans,

són fusellats, empresonats o internats en camps de concentració sota el fuet falangista.

Falange vol acabar amb els problemes català i basc. Vol esborrar tots els vestigis de la personalitat nacional de Catalunya i d'Euskadi. Vol sembrar-les de sal.

I no s'acontenta amb destruïr i assassinar pobles i homes de la que fou República espanyola, sinó que aspira a clavar les urpes als països d'Amèrica de llengua castellana, pel sol fet de parlar en castellà.

Però Falange que avui té sotmesos sota el jou de les seves Milícies de terror els ciutadans tots dels pobles hispànics mercès a l'ajut interessat de Mussolini i de Hitler, fracassarà en els seus criminals propòsits, dintre i fora d'Espanya, d'imposar un règim que pugna amb l'esperit liberal del poble català, amb l'esperit veritablement cristià del poble basc i amb l'esperit de llibertat que anima els pobles d'Amèrica.

° ° °

Pensem en la tragèdia d'Euskadi. Aquest admirable poble basc que va saber comportar-se tan heroïcament en la defensa armada del propi país i que avui veu escarnida i perseguida la seva llengua i perseguits i assassinats els seus millors fills.

Acaba d'acomplir-se el tercer aniversari de l'aprovació de l'Estatut basc per les Corts de la República espanyola i com a fills de Catalunya i partidaris de la llibertat dels homes i dels pobles, volem retre un homenatge, des de les planes de la REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA, als heroics defensors de les llibertats d'Euskadi i al poble basc en general que, com el nostre, està patint, en l'ànima i la carn, la tirania de la invasió franquista.

El dia 1er. d'octubre del 1936, al cap de dos mesos i mig de l'aixecament militar-feixista i després d'insistents reclamacions del poble basc, el Parlament espanyol llegia i aprovava, en una sola sessió, l'Estatut d'autonomia d'Euskadi.

Catalunya i Euskadi, amb la bella Galícia, han estat les tres nacionalitats hispàniques que han lluitat sempre agermanades en defensa de llurs drets enfront dels polítics que dèien representar el poble de Castella i que, des de dintre i fora dels governs d'Espanya, han maldat, endebades, per esborrar o dissimular la personalitat nacional catalana, basca i gallega.

Els gallecs, sense institucions de govern pròpies, no pogueren fer front a l'alçament feixista i caigueren, de seguida, sota el domini franquista.

Els bascos, per llur tradició de lluita, per la força de llur moviment nacionalitari i per haver aconseguit de l'Estat espanyol el règim autonòmic que els garantia la Constitució de la República, pogueren fer front a l'enemic i aguantar l'atac de les forces italianes invasores que per terra, mar i aire arrasàr en ciutats i viles, matàren dones, criatures i vells fins que aconseguiren entrar a Bilbao, el 19 de juny del 1937, i dominar, al cap de poc temps, la resta del país basc.

* * *

Catalunya i Euskadi, tan estretament agermanades, són dues nacionalitats amb una majoria de ciutadans d'ideologia política ben diferent.

A casa nostra hi dominava la política de les esquerres. A Euskadi hi tenia majoria el Partit Nacionalista Basc, de dretes. Les esquerres de Catalunya, amb els diversos partits polítics obrers d'abans del 19 de

juliol del 1936 i, després, amb el Partit Socialista Unificat, van donar a la política catalana un to esquerrista i obrer, i des de la Generalitat, els nostres homes de govern, atenent les directrius dels respectius partits, avançàven amb passa ferma pel camí d'una veritable democràcia.

Però el poble basc i els nacionalistes bascos, tan diferents dels catalans en ideologia político-social, no estàven pas en contra dels avenços i de les aspiracions de la majoria del poble català ni estàven en contra de les tendències político-socials representades pel Front Popular Espanyol, que governà després del triomf electoral del 16 de febrer del 1936, ni tampoc estàven en contra de la tasca governamental que en l'ordre social i econòmic portà a terme la República com a conseqüència de l'alçament feixista. I aquesta conformitat dels bascos de dreta es veu clara en el discurs que el que ha estat l'únic President d'Euskadi, Josep Antoni d'Aguirre, va pronunciar al Parlament espanyol, el dia 1er. d'octubre del 1936, en el moment d'anar-se a aprovar l'Estatut basc.

Aguirre, en aquell discurs memorable, digué:

Hoy realizaréis un acto de importancia histórica: vais a aprobar, después de leído, el texto del dictamen del Estatuto vasco; vais a aprobar, a proclamar solemnemente —yo espero que sin discusión ni observación alguna—el texto de la autonomía vasca.

Indiscutiblemente, ello representará una mayor eficacia en la lucha, porque un Parlamento comprensivo ha querido dar satisfacción, siquiera en parte, a un anhelo de libertad latente muchos años atrás en el pueblo vasco.

Por eso he de agradecer al Gobierno, he de agradecer al Parlamento, su gesto enaltecedor; además quiero se-

ñalar que estamos enfrente del imperialismo y del fascismo por nuestro espíritu cristiano.

Estamos enfrente de este movimiento subversivo contra el Poder legítimo y contra la voluntad popular, porque a ello nos impelen nuestros principios honrada y profundamente cristianos.

Estos principios, quizá, en muchas ocasiones, señores diputados, harán que nos coloquemos frente a vosotros, como nos colocamos otras veces al defender con lealtad y absoluta claridad nuestro pensamiento católico. ¡Ah! Pero en este momento aparecemos a vuestro lado por dos motivos: primero, porque Cristo no predicó la bayoneta, la bomba, el explosivo, para la conquista de ideas y corazones, sino el amor; y segundo, porque de vuestro movimiento proletario, porque de vuestras emociones sociales a nosotros no nos asusta—salvando todas las diferencias ideológicas y de principios—cuanto en ellas existe de justicia y de necesidad. Más de una vez, ante las masas populares, algunos de los que aquí estamos, hemos dicho:

"No vale afirmar que todo cuanto el comunismo persigue es falso; que todo cuanto el socialismo ansía es falso. ¿Es que acaso las muchedumbres se mueven todas ellas por utopías o encadenadas en todo a la falsedad? No; en vuestro movimiento (nosotros con nuestro pensamiento católico, lo vislumbramos así) hay un fondo innegable de justicia, un clamor de muchedumbres que piden una renovación de esta sociedad hipócrita y podrida, donde se queme aquello que hace falta a los que se mueren de hambre. Por esto nosotros, a través de nuestro pensamiento cristiano, os decimos que el avance social ni nos asusta ni lo tememos; es más, podríamos presentaros programas nuestros ante los cuales quedaríais asombrados viendo

cómo un pensamiento cristiano puede iluminar un programa de profundo y renovador sentido social."

I, efectivament, el primer Govern d'Euskadi (1) va redactar un programa que, en l'aspecte social, dèia:

"El Govern base procurarà l'accés del treballador al capital, als beneficis i a la coadministració de les Empreses, podent arribar a la incautació i socialització dels elements de producció que consideri necessaris per a organitzar ràpidament la victòria. Procurarà en tot moment evitar lesió innecessària als interessos dels productors i protegirà decididament el modest industrial i comerciant."

I el Govern presidit per Aguirre, com el de Catalunya, presidit per Companys, aprovava la intervenció obrera en les indústries i la constitució de Consells d'Empresa a les fàbriques abandonades per llurs propietaris, i autoritzava la constitució i funcionament de Comitès Obrers de Control a la resta de la indústria i el comerç. Així mateix, aquell primer Govern d'Euskadi, començà, de seguida, l'estudi de la nova legislació agrària que havia de posar en mans dels camperols les terres que conreaven.

Catalunya i Euskadi, doncs, dos pobles amb majo-

(1) El primer Govern d'Euskadi fou aquest: Presidència i Defensa: Josep Antoni d'Aguirre (nacionalista); Governació: Telesfor de Monzon (nacionalista); Hisenda: Heliodor de la Torre (nacionalista); Justicia i Cultura, Jesús María de Leizaola (nacionalista); Obres Públiques: Joan d'Astigarrabia (comunista); Treball, Previsio i Comunicacions: Joan de los Toyos (socialista); Assistència Social: Joan Grácia (socialista); Indústria: Santiago Aznar (socialista); Agricultura: Gonçal Nardiz (Acció Nacionalista Basca); Sanitat: Alfred Espinosa (Unión Republicana); Comers i Proveïments: Ramon Maria d'Aldasoro (Izquierda Republicana).

ria de ciutadans d'ideologia ben diferent, arribàven a coïncidir en l'acció de govern, sense perdre llurs pròpies característiques nacionals i tot respectant la voluntat de la majoria del país.

I aquesta germanor de bascos i catalans, tan diferents, feia esperançar, després de la victoria que tots desitjàvem, una nova estructura política del conjunt dels pobles hispànics dintre el marc d'una Federació de Repúbliques Lliures o d'una veritable República Federal, superant la Constitució espanyola del 1931 que no permetia altre règim, per a les nacionalitats hispàniques, que no fos el d'una simple autonomia atorgada per la voluntad d'una majoria parlamentària que podia ofegar, i ofegava, la voluntad, clarament expressada del poble català i del poble basc, que reclamàren no pas la concessió d'un règim autonòmic sinó el reconeixement clar i categòric de llur personalitat nacional dintre la diversitat dels pobles hispànics.

La manca de comprensió del problema de les nacionalitats de tants i tants polítics republicans espanyols, va fer perdre molt de temps i, amb llur peculiar manca de tacte, anàven agreujant un problema que, com el dels pobles hispànics, té una solució lògica tan fàcil i que permetria la convivència i germanor de Castella, Catalunya, Euskadi i Galícia, unitat espiritual que havia d'aspirar a constituïr, amb el temps, una àmplia Federació de tots els pobles ibèrics, amb l'entrada, voluntària de la República portuguesa, alliberada de dictadors i feixistes.

Tot un bell programa d'unitat noble i fraterna, de grans perspectives, que, amb l'ensorrada fatal del franquisme i la reconquista republicana, tenim confiança de veure realitzat un dia no llunyà.

UNA REVISIO
ANTONI PUIG I BLANCH (1)

Per *J. M. MIQUEL I VERGES.*

"No hi ha entre nosaltres cap història contemporània que hagi estat feta tantes vegades com la dels orígens de l'actual Renaixença; més al meu entendre, és menester refer-la del tot."

(Antoni Rubió i Lluch.—Lo Gayter del Llobregat.—Edició Políglota. Vol. IV. Imp. X. Altés i Alabart. 1902. Pròleg pàg. VII.)

I

En començar el segle XVIII Catalunya inaugurava una nova etapa, la més dolorosa en el camí de la seva desnacionalització. Però aquell segle XVIII català, erm en aparença de factors constructius, conté una sèrie inestimable de petits fets que tenen la gran vàlua d'evidenciar que encara restava alguna cosa de l'esperit que havia fet subsistir la nació catalana a través de tantes vicissituds. Les possibilitats de retrobament vivien sota l'aparença externa d'una conformitat vergonyosa, i si bé és veritat que després de la cai-

(1) Ens plau de donar a conèixer des d'aquestes pàgines la introducció a l'assaig "Una revisió: Antoni Puig i Blanch, de J. M. Miquel i Vergés, treball iniciat en plena guerra, després interromput i ara repress a Mèxic amb l'ajut de notes que l'autor pogué salvar i endur-se'n amb ell.

guda de Barcelona el règim de submissió es fa normal i a poc temps de distància veiem els propis catalans a gratcient confosos amb l'Espanya castellana, oblidadissos dels grans esdeveniments que havien trasbalsat les vides de llurs pares, no cal negligir cap dels símptomes d'inconformisme que enllaçant-se els uns amb els altres explicaran la revolució espiritual del segle XIX.

Les forces negatives, múltiples i diverses, arrenquen totes del fet tristíssim d'haver perdut els catalans, no les funcions de govern, sinó la consciència de regir-se i el record del passat. L'habitud de disposar del propi destí arrelada a través de tantes generacions és absent en aquells catalans del segle XVIII que es llancen a la idea perdedora de fondre's amb Espanya. Ajuda a aquesta concepció el corrent universalista de formes unitàries recreat arreu d'Europa; d'ell se'n desprèn la tendència d'intervenir en la política espanyola i l'absorció volgudament desitjada per a fer un paper lluït a la Cort del Rei, el qual gaudirà sempre d'un tal prestigi i serà motiu de tantes veneracions, que es pot trobar en aquest mateix servilisme una prova més de la caiguda nacional. Felip V, Ferran VI i Carles III són més que venerats; els elogis que d'ells fan particulars i institucions acadèmiques arriben al to ditiràmbic i hom no pot menys de pensar que mai, ni en monarquia pròpia, els catalans havien arribat a aquest enlluernament que té alguna cosa d'adulació servil. El prestigi de l'idioma dominador és un altre factor que coadjuva a l'enorreament. Es d'aquella època l'afirmació d'Antoni de Capmany, tantes vegades retreta i comentada pels nostres historiadors, de què la llengua gloriosa de Catalunya és definitivament morta per a la República de les lletres.

No tot, però, són factors negatius. Entre el gran silenci extern dels esdeveniments notables, la petita història, massa oblidada dels nostres investigadors del vuit-cents (1), ens dóna fets eloqüentíssims, alguns d'intranscendents i gairebé pueríls però que vénen a demostrar que encara restava alguna cosa sota la cendra de la gran foguera que ho havia consumit tot.

Pocs dies després de la desaparició de Catalunya com Estat autònom, malgrat l'admiració que desvetllen als caps de les forces invasores la resignació dels catalans, subjectes a venjances i delacions, els pasquins parlen eloqüentment de l'esperit que bategava sota la capa del conformisme. "Carceris ruina praesagium libertatis" resava el que el 10 de gener del 1714 es llegia profusament per la ciutat de Barcelona; a aquest en succeïren d'altres tant o més eloqüents, ecos de tertúlies ciutadanes on eren comentades a mitja veu les arbitrarietats de les tropes filipistes i on es fèien vots per un redreçament que allunyés la vergonya de tantes vexacions. Aquest esperit de protesta anava més enllà de formes vagues i impotents; hi hagué qui alliberant-se de la persecussió es fèu fort en les muntanyes i quan ja únicament restava en armes a favor de la causa de l'Arxiduc, l'illa de Mallorca, Pere Joan Barceló lluitava encara contra les tropes d'invasió i el 1717 davant dels seus guerrillers entrava a Reus (26 de juliol) i castigava les autoritats servidores de la tirania forastera (2). Vin anys després de la caiguda

(1) Víctor Balaguer en parlar dels anys que seguiran des de a caiguda de Barcelona fins el 1792 afirma: "Cataluña en ellos no tiene historia." (Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón Librería Salvador Manero, 1861. Barcelona. Vol. V. Pàg. 393.)

(2) Vegeu Andreu de Bofarull. "Anales de Reus."

de Barcelona hi ha també indicis de revolta amb l'allegat "Via fora als adormits" (1734) i dos anys més tard destaca el missatge al Rei Jordi d'Anglaterra, document ingenu, com ha escrit Ferran Soldevila (1), però en el qual és recordat el pacte de Gènova (2) i s'inclou en la data—"de nostra esclavitud 22" (gener)—, la protesta a la subjecció.

Entre aquestes dues forces evidentment desproporcionades sense comptar encara amb el pes feixuc de les mesures oficials que tendien a minar l'essència de la seva personalitat, Catalunya esllanguia ràpidament. L'absorció de la Cort accentuada en el regnat de Ferran VI, arribava al punt àlgid en el de Carles III, en el qual homes de Catalunya atrets a Madrid perdien àdhuc el llenguatge matern enderiats pel corrent unitarista. Però paral·lelament, la prosperitat econòmica reviviscent a través de tants mals, la humiliació externa que ajudava a la magnanimitat del rei en mesures de favor algunes de tan notables com la de la llibertat de comerciar amb Amèrica, de resultats magnífics, preparàven el terreny per a una revifalla que havia d'ésser el reentroncament de la vitalitat espiritual en mala hora perduda.

Dos fets trasbalsadors havien de culminar a l'assaig de Catalunya província: la Guerra gran i la invasió napoleònica.

La guerra amb la novella república francesa neixia gairebé espontàneament. L'entusiasme dels catalans evidencïa fins a quin punt s'havia diluït amb la

(1) Història de Catalunya. Editorial Alpha, 1935. Vol. III. Pàgina 27.

(2) Poc abans de la caiguda de Barcelona s'havia concertat a Gènova (20 de juny del 1705) una aliança d'amistat entre Anglaterra i el Principat de Catalunya.

idea unitarista el sentiment patriòtic nacional. I, amb tot, els revolucionaris francesos que coneixien la nostra història es decantàven a la idea d'una Catalunya rebel, adversa a la monarquia borbònica i partidària de la gran renovació que representava el moviment popular francès. No són pas vagues sospites: Robespierre arriba fins a la frontera catalana i fa vertir en la nostra llengua la Constitució francesa, i el convencional Couthon manté l'esperança de que si s'aviva el sentiment d'independència català el poble es llançara contra la monarquia borbònica. I la idea persisteix a través dels anys: Napoleó el gran creu en una Catalunya subjectada a la força i estableix un govern català. Si Robespierre tantejava, Napoleó executa i un general fill de la Revolució que ja havia fet la campanya a Catalunya quan la Guerra gran, llança la proclama de la redempció (1).

Però Catalunya ha caigut massa avall per redreçar-se d'un cop. No pensa sinó amb el sacrilegi dels convencionals, amb la mort de Lluis XVI, amb les tortures de la noblesa. Tot això li'n priva de veure més enllà, de comprendre que no cal pas identificar-se del tot amb aquella gran força renovadora de la República veïna i ni per un moment es recorda dels connacionals del Rosselló que viuen en l'entusiasme d'aquells esdeveniments. I reca de pensar-ho, perquè tanmateix en aquella primera oportunitat, quan encara havia d'ésser viu el record de l'heroïsme patriòtic del 1714, Catalunya tenia a la mà recobrar la seva llibertat i amb dirigents capaços, la independència i tot. Lluny d'això fa el primer acte col·lectiu d'espanyolisme.

(1) Vegeu "Diari de Barcelona y del Govern de Catalunya", número 76. 19 de març del 1810.

I quan la invasió napoleònica, l'exaltació del sentiment nacionalista espanyol se l'endurà cap a una trista renunciació, doblement dolorosa perquè no apaivagarà en cap dels seus sacrifics el recel tradicional de les autoritats espanyoles.

Al costat d'aquests fets que enfondeixen la descatalanització, altres de no menys eloqüents venen a compensar-los. L'enfortiment de la consciència civil n'és un; la penetració de les noves idees revolucionàries que combatia però que per aquesta mateixa raó havia de conèixer, n'és un altre. Seria arriscat de dir que després de la pau de Basilea (22 de juliol del 1795) no restés res d'aquell esperit renovador que havia fet decantar una part de la joventut il·lustrada de Catalunya cap a les noves idees vingudes de França (1) i que l'actitud d'alguns veïns de Barcelona, entre els quals hi havia l'advocat Tamaro, de decantar-se cap a la República francesa en no veure possible ressucitar cap de les velles llibertats catalanes, fós un fet sense record. I més difícil seria encara afirmar que les intencions napoleòniques no desvetllessin en esperits cultivats la il·lusió d'un retrobament polític. Així aquests dos grans mals que van llançar Catalunya cap al provincianisme, pugnàren també, paradoxalment, cap a la revifalla.

Factors d'ordre espiritual, veritables prefiguracions de la Renaixença van ésser en l'època de calma dels regnats de Ferran VI i Carles III, la passió historiogràfica representada per abnegats patricis que en el silenci d'un monestir s'emprenien la feixuga tasca d'anotar el passat gloriós de la història pàtria; l'obra d'Antoni de Capmany escrita entre la lluita armada, seguida de les polèmiques sobre ortografia catalana a

(1) Vegeu Pella i Forgas, "Historia del Ampurdán", pàg. 744.

les pàgines del "Diario de Barcelona" i de les disertacions sobre aquest mateix tema a la "Real Academia de Buenas Letras"; la concepció del diccionari de Torres Amat (1); les manifestacions de poesia popular i semierudita que broten durant les dues guerres amb França i, encara, el tresor viu de la cançó que en la llengua materna canta una gesta o un amor elegíac.

Després de les dues guerres Catalunya ha de conèixer encara el flagell de les lluites civils.

Durant el tèrbol període de la invasió francesa, les Corts espanyoles, netament revolucionàries, feren néixer l'inconformisme dels qui volien salvar encara els privilegis feudals. Hi hagué, des de bon començament, actituds simptomàtiques com la del Bisbe d'Orense que es negava a reconèixer la soberania de les Corts perquè la considerava como un acte atemptatori a la majestat reial i inspirat en el corrent de la Revolució francesa. Primers focus de la guerra civil que no ha de trigar a manifestar-se amb tota la seva crueltat.

Si les Corts espanyoles reunides a Càdiç representen encara un pas més cap a l'unitarisme d'elles en naixerà també l'esperit democràtic capaç d'esbandir la confusió en que ha estat submergida Catalunya durant els tràgics esdeveniments que marquen el trànsit del segle XVIII al XIX.

Amb l'arribada de Ferran VII recau de nou la llibertat consagrada a les Corts; l'absolutisme pren mesures rigoroses contra qualsevol tendència liberal. Els clergues esdevenen apòstols de la tirania; les presons s'omplen de figures destacades i la forca esdevé un recurs d'exemplaritat.

(1) Concebut per Ignasi Torres Amat juntament amb el seu germà Fèlix a darreries del segle XVIII no vegé llum fins el 1836.

Es restableix la Inquisició i es deroguen totes les lleis que en el transcurs de tres anys havien elaborat les Corts; figures eminents d'aquelles legislatures com Agustín Argüelles, José María Calatrava, Francisco Martínez de la Rosa, són empresonats i la passió arriba a límits inversemblants (1). Ferran VII, instigador de totes les mesures de rigor, no té ni el més petit gest de magnanimitat vers els qui ajudàren la causa de la seva dinastia. La persecució no ha d'aturar-se ni davant dels herois de la Guerra de la Independència.

El malestar aviva les conspiracions. Del 1814 al 1820, Mina, a Pamplona; Diéz Porlier, a Galícia; Vicente Richard, a Madrid; Lacy i Milans del Bosch, a Catalunya, s'alcen pel restabliment de la Constitució i les bàrbares repressions dels absolutistes no fan més que accentuar l'inconformisme prometedor de l'èxit. Quan el primer de gener del 1820 Rafael del Riego proclama a Cabezas de San Juan, la Constitució del 1812 i s'obliga el Rei a jurar-la, s'inícia un nou període de crueltat entre dues tendències irreconciliables que posen cadascuna l'esperança del triomf en la punta de les baionetes. Quan la segona caiguda del règim constitucional (1823), es seguiran les vejances, els abusos, les delacions, damunt d'uns ciutadans de moral caiguda capgirats per tants esdeveniments i per la crueltat de què han fet gala tant els liberals com els absolutistes enduts pel fanatisme que els farà jugar sempre l'última carta damunt els sepulcres de llurs contrincants.

I corprèn de pensar que les lluites civils tot just comencen!

(1) Vegeu Modesto Lafuente, "Historia general de España". Volum XVIII. Pàg. 183.

Salvat-Papasseit

Temes de la seva poesia

Per *L. FERRAN DE POL.*

LA VIDA

La vida és bella perquè "res no és mesquí" i "l'onada del mar sempre riu", perquè "els dies no passen, perquè la cançó canta en cada bri de cosa" i perque "no som mai un plor sinó un somriure fi" (1). De la bellesa de totes les coses en neix aquest sentiment d'alegria davant l'espectacle del món.

Però erraria qui cregués que Salvat-Papasseit és un contemplatiu en el sentit estricte del mot. Aquesta vida rient ha d'ésser assaborida fins a esgotar-la:

> Quan Déu ens cridi poder contestar:
> —tan estimava que es vessava el beire (2)

Aquesta ha d'ésser la nostra actitud davant tots els fenòmens vitals. Estimar la vida per sobre de tot, fins al propi anorreament. Tal fou la vida del poeta—recremada de somni—que moria als trenta anys. Però, mentre la vida dura, mentre no arriba el moment de

(1) Res no és mesquí (L'Irradiador del port i les gavines, 1921).
(2) Divisa (La gesta dels estels, 1922).

donar compte de l'esmerç de les nostres hores, ens cal l'acció:

Viatjar terres
no quedar-se en cap (1)

Es necessari prendre la vida com una batalla renovada que hem de guanyar a cada instant. Cal, sobretot:

creure en la guerra perquè és bo el combat (2).

El final que ens espera és la mort, una mort que no per necessària deixa d'ésser consoladora en Salvat:

perquè per tornar a néixer necessiteu morir. (3)

Malgrat la fi, tot i l'anihilament del seu ésser, quedaran els amics i tots els altres vivents:

per veure el bo que és tot:
i la Vida
i la Mort (4).

Així, els conceptes de mort i de vida estan en la seva obra entrellaçats i en funció l'un de l'altre com en tota vera poesia. No hi ha res de contradictori: néixer i morir són dos conceptes que, dins la seva oposició aparent, no sols no es rebutgen sinó que es completen. Són com la cara i la creu del que anomenem vida que, en el joc efímer d'una existència humana, és indiferent

(1) Divisa (La gesta dels estels, 1922).
(2) Idem ídem.
(3) Res no és mesquí (L'Irradiador del port i les gavines, 1921).
(4) Tot l'enyor de demà (L'Irradiador del port i les gavines, 1921).

del cantó que caiguin per a la realitat de la vida en sí.

Es per això que el vitalisme desenfrenat de Salvat-Papasseit desemboca d'una manera tota natural en el concepte homèric de la vida. Les sofrences no importen: els homes venidors tindran nous cants.

Per això canta Salvat-Papasseit:

Amiga, la vida
és una cançó (1).

Una cançó, però amb arrels profundes en la mateixa vida de la qual no sols en brolla sinó que s'hi confon. No hi ha en l'obra del poeta res de somni arbitrari, ni de fuga gratuïta. "Tot ho he vist i viscut" declara ell mateix en les notes autobiogràfiques trobades arran de la seva mort. I també, "Encara no he escrit mai sense mullar la ploma al cor". El seu instint s'adona que res no pot persistir si no és poat en l'acarnissat joc de les passions humanes. Per això l'ideal serà:

Cada ferida la sang d'un poema (2).

Primer plantar cara a la vida, després, cantar-ne el dolor i el gaudi.

L'AMOR

L'amor en Salvat-Papasseit, té el marc humil de la vida al suburbi. Estima:

mentre la roba s'eixamora i vola (3).

(1) Arquer d'Amor (Ossa Menor, 1925).
(2) Divisa (La gesta dels estels, 1922).
(3) La Rosa als llavis, 1923.

Els incidents més puerils li serveixen per a donar vida a la seva alegria amatòria:

un botó que queia
ja em donava goig (1).

Confessa. Hom imagina un amor entre olles florides de clavellines, amb llençols olorosos de codony i ointse el borbolleig de l'olla casolana.

Aquest ambient, lluny de restar grandesa a la seva passió amorosa, l'envolta d'amabilitat i d'elegància populars.

Quant a l'amor en sí, Salvat en té un concepte pagà i sanitós que li fa preferir l'amor correspost totalment als cànties banals de la donzellesa femenina:

si ahir era poncella ara és mon tresor (2)

Exclama per a valorar el lliurament de l'amada. Davant la dona extesa, exulta:

quin desvetllar-me el seu cos tot nu (3).

O comença el cant amb un extasiat:

si la despullava
oh, la meva amor! (4).

O bé es meravella de la blancor de l'amada:

tota era blanca com un glop de llet (5).

(1) La Rosa als llavis, 1923.
(2) Idem ídem.
(3) Idem ídem.
(4) Idem ídem.
(5) Idem ídem.

Quan s'adressa a una invisible amant o a un possible amador, pregunta contristat per la dissort aliena:

Què hauries fet si mories abans
sense altre fruit que l'oreig en la galta? (1).

Tot el que no és bes d'amor és per al poeta oreig a la galta, bri arravatat a la vida, buf passavolant, no res.

I el seu fort sensualisme continua cantant:

La carn, flotant al mossec de la vida,
s'enorgullia de la comunió (2).

No hi ha ni ombra de penediment o de recança. Batega solament com un conhort pel pas donat, com un sentiment enorgullit davant la grandesa de l'amor carnal.

El poeta troba més misteri en el nu femení que en els replecs de l'ànima de la dona:

diga'm per què, sota el braç i amagat,
tens un secret com d'ulls negres, que em mira (3).

A penes si en tota l'obra de Salvat es trobaria l'espurna d'una inquietud per a saber què pensa la dona, o quina reacció produeix en ella l'amor. Solament el sabem veure satisfet del gaudi que dóna i de la correspondència del que li és rendit. Les preocupacions anímiques anirien contra el seu erotisme de sentit noblement fàunic.

Hem dit noblement fàunic perquè cal no confondre el concepte amorós de Salvat-Papasseit amb el d'un

(1) Mester d'amor (La gesta dels estels).
(2) La meva amiga com un vaixell blanc (Ossa Menor)
(2) La Rosa als llavis.

Casanova, posem per cas. El culte de l'amor físic podria acostar-los en una aparent coincidència de temperament, però, el que per l'un és un joc deliciós i renovat constantment, és per a Salvat un ritu noble i sagrat en el cant del qual es vessa la millor part del seu temperament artístic. El cavaller de Seingalt pren la dona i fuig més enllà, sempre més enllà de l'amor. Salvat ni té necessitat d'aturar-se. Està com reclinat en el seu saborós erotisme i frueix l'amor lentament, sàviament, el gusta i, finalment, el canta.

I no és l'única diferència. La fidelitat té en Salvat-Papasseit un cantor delicat. Es ell qui exclama en un bell moment:

si anessis lluny (1).

I, com per a remarcar l'esglai del pensament, emfatitza:

tan lluny que no et sabés (2).

Aturat davant la possibilitat de la separació, promet:

cap altre llavi no em tindria pres (3).

Algú podrà sentir que el poeta tingui el llavi de l'amada com a lligam més fort, però cal convenir que ja estem lluny de la contemplació satisfeta dels flancs nus de l'amada; ara és una inquietud el que turmenta el poeta, una inquietud sensual sens dubte però tanmateix viva i obsessionant. Estem davant l'amor ve-

(1) La Rosa als llavis.
(2) Idem idem.
(3) Idem idem.

ritable, amor que ja ha fet la tria i que l'empeny a dir:

un ram de noies no em fóra conhort (1).

L'amor no és així un mer contacte físic ni té la seva justificació en un desolat crit del sexe. Per això li bastaria el "ram de noies" que expressament rebutja.

Però, no és solament en la fidelitat on el sentiment amorós de Salvat-Papasseit assoleix la qualitat elevada que hem vist; es troba també en el concepte que li mereix el mateix amor. Es després de ponderar la riquesa, els pretendents i la bellesa d'una pubilla quan el poeta es decideix a fer-la verament opulenta:

tenia tant
que fins tenia
l'amor meu (2).

Aquest és el valor de l'amor per a Salvat. Està per damunt de la bellesa, de l'èxit, dels béns de la terra, està, per a dir-ho en un mot, al cimal de la vida humana.

I ell d'habitud tan alegre, tan serè i tan confiat en els dons de la vida, esdevé de sobte ombrívol i s'acara a la fatalitat:

—si de l'amor sofrís el desengany— (3).

L'amor, la pèrdua de l'amor per a ésser exactes, és la sola cosa que el precipitaria—com diu després—a un voluntari pou d'infortunis i oblits.

---

(1) La Rosa als llavis.
(2) Novel.la (Ossa Menor).
(3) Ara no es fa pro jo encara ho faria (Ossa Menor).

La sublimació arriba. Afinar un sentiment fins a fer-nos-en veure l'esclat de diamant, és tasca de poetes. Es en el poema "Prometença" on l'amor del poeta no pot oferir altra cosa que la pròpia vida en una empresa de glòria o de mort:

no sabria tornar
si tornar no podia amb l'espasa florida (1).

Abans, però, promet a l'amada—justificació al lliurament de la dona—:

i el meu nom s'alçaria
més alt que la congesta (2).

Voregem ja l'amor cavalleresc, on la dona és el motiu per a escometre les empreses més altes. Salvat s'eleva així no en el cultiu d'un lirisme buit sinó que, a través de les arpes vives del seu cos i del de la seva amant, canta l'encís de l'amor total.

(1) Prometença.
(2) Idem ídem.

Petita Antología

RES NO ES MESQUI

Res no és mesquí
ni cap hora és isarda
ni és fosca la ventura de la nit.
I la rosada és clara
que el sol surt i s'ullprèn
i té delit del bany:
que s'emmiralla el llit de tota cosa feta.

Res no és mesquí
i tot ric com el vi i la galta colrada.
I l'onada del mar sempre riu
Primavera d'hivern — Primavera d'estiu.
I tot és Primavera:
i tota fulla verda eternament.

Res no és mesquí
perquè els dies no passen;
i no arriba la mort ni si l'heu demanada.
I si l'heu demanada us dissimula un clot
perquè per tornar a néixer necessiteu morir.
I no som mai un plor
sinó un somriure fi
Que es dispersa com grills de taronja.

Res no és mesquí
perquè la cançó canta en cada bri de cosa.
Avui, demà i ahir
s'esfullarà una rosa:
i a la verge més jove li vindrà llet al pit.

DIVISA

Viatjar terres
no quedar-se en cap,
amar en totes una noia verge;

creure en la guerra perquè és bo el combat,
cada ferida la sang d'un poema.

Quan Déu ens cridi poder contestar:
—tan estimava que es vessava el beire.

MESTER D'AMOR

Si en saps el pler no estalviïs el bes
que el goig d'amar no comporta mesura
Deixa't besar, i tu besa després
que és sempre als llavis que l'amor perdura.

No besis, no, com l'esclau o el creient
mes com vianant a la font regalada;
deixa't besar—sacrifici fervent—
com més roent més fidel la besada.

Què hauries fet si mories abans
sense altre fruit que l'oreig en la galta?
Deixa't besar, i en el pit, a les mans,
amant o amada—la copa ben alta.

Quan besis, beu, curi el beire el temor:
besa en el coll, la més bella contrada.
Deixa't besar
i si et quedava enyor
besa de nou, que la vida és comptada.

De LA ROSA ALS LLAVIS

Si anessis lluny
tan lluny que no et sabés
tampoc ningú sabria el meu destí,
cap altre llavi no em tindria pres
però amb el teu nom faria el meu camí.

Un ram de noies no em fóra conhort
ni la cançó sota el dring de la copa,
vaixells de guerra vinguessin al Port
prou hi aniria, mariner de popa.

Si jo posava la bandera al pal
i era molt alta, t'hi veuria a dalt.

De LA ROSA ALS LLAVIS

Visca l'amor que m'ha donat l'amiga
fresca i polida com un maig content!
Visca l'amor
l'he cridada i venia
—tota era blanca com un glop de llet—.

Visca l'amor que ella també es delia:
visca l'amor:
la volia i l'he pres.

De LA ROSA ALS LLAVIS

Si la despullava
oh, la meva amor!,
un botó que queia
ja em donava goig

—ara la bruseta
i el cinyell tot pret
mel rosada i fresca
la sina després

al mig de la toia
clavellets vermells.

De LA ROSA ALS LLAVIS

Quin desvetllar-me el seu cos tot nu
era un fanal que em feria la cara:
—quan a ciutat plou tot queda com tu,
nacre lluent de l'una banda a l'altra.

Ja et sóc fidel
com ho és el rat-pennat
que viu esclau al voltant de la nitra,
diga'm per què, sota el braç i amagat,
tens un secret com d'ulls negres, que em mira.

Dius mon amant, com un desmai d'onada
que el iol l'esquinça sota el ventre moll;
per aquest breç jo també et diré: amada
però el teu secret, negre negre, em té tot.

Fragmento de NOVEL.LA

Tenia tant que era pubilla
prò el seu esguard era més bell.
Tenia tant que cada dia
la pretenia un nou hereu:
tenia tant
que fins tenia
l'amor meu.

Pagines de l'exili

Prats de Molló

Per *Pere CALDERS.*

El dia 10 de febrer, després de dues nits de dormir damunt la neu, el tinent coronel cap de la nostra Base ens dóna l'ordre de destruir el material topogràfic i les cartes militars i de pujar fins el Coll d'Ares per tal de passar la frontera.

Tenim la carn endurida pel fred, i ens movem amb lentitud; estem tristos per tantes coses que no ens pot doldre gaire l'inutilitzar uns aparells que hem tractat amb miraments durant mesos i mesos, i que ens semblava que havien d'ajudar una mica a aconseguir que no ens passés el que ens està passant ara. Fem servir les mires d'eina destructora, i esbotzem els teodolits, els nivells i els telèmetres, insensibles de tan tensa que està la nostra sensibilitat. Després, fem una pila amb els trespeus, les caixes i els mapes i hi calem foc.

Abans d'emprendre la pujada, Ramon Capdevila, enginyer agrònom en temps de pau i sots-oficial cartògraf durant la guerra, fa una col.lecta de terrossos de sucre entre els companys de la secció. A Camprodon, en un magatzem abandonat, en vam trobar grans quantitats i tots en portem les butxaques plenes. En Capde-

vila, en aquests moments, afegida a la pena general en té una altra de ben pròpia: a la sortida de Molló, la tarda abans, trobàrem una mula abandonada. Encara portava les sàrries posades, tal com devia dur-les quan els soldats s'en incautaren, i estava lligada a un arbre amb una corda tan curta que no podia ajupir el cap per menjar la mica d'herba dels voltants. A tots ens va fer una mica de llàstima, però a n'en Capdevila el sofriment de la bèstia li va causar una gran impressió; va deslligar-la, per endurse-la amb nosaltres muntanya amunt, i li lliurà la seva ració de sucre.

Ara que sabem que a França no deixaran entrar l'animal encara que participi de la nostra derrota, en Capdevila es resigna a deixar-lo amb una contrarietat visible. Construeix un morralet amb un tros del seu capot militar, hi col·loca els terrossos de sucre que li donem i el penja al coll de la mula.

Hi ha milers de soldats acampant dalt de la carena, esperant l'ordre de passar a França. Gairebé tothom ha portat fins aquí la seva màquina de guerra y per tot arreu hi ha munts de fusells, metralladores i caixes amb municions i bombes de mà. Alguns, no s'avenen a que els feixistes es quedin tranquil·lament aquest material i el destrueixen febrosament. El cel rep rauxes de metralladora i bombes vençudes obren la terra, en una paròdia del seu destí propi.

El barranc que recull les aigües de la collada està ple d'esquelets de cotxes i camions militars. Es una mena de joc que els homes fan greument: quan el camí que porta a la frontera s'estreny i no permet el pas dels vehícles, els conductors els ruixen amb benzina, els encenen i els estimben cap al fons del "thalweg".

Caminem amb el cap cot, en silenci, amb el pensa-

ment ple de totes les coses que deixem darrera nostre. Quatre anys abans, en una excursió de vacances, jo havia recorregut aquest mateix indret amb una colla d'amics; era una de les èpoques millors de la meva vida i em sentia plenament feliç. Treballava en una feina del meu gust, tenia en vies de realització una de les ambicions que m'estimava més i estava a punt de casar-me. Amb la meva dona, dibuixant com jo, projectàvem els mobles de casa nostra i els fèiem construir a gust nostre; sentiem tan afermat el benestar que ens semblava que no hi havia res al món que pogués desfer-lo. I en el transcurs de quatre anys m'havia casat, havia tingut un fill, havia viscut la revolta militar i conegut la guerra i la desfeta.

Em veig obligat a fugir de tot el que estimo i tinc tanta ràbia i tanta pena que ploro amb els ulls ben secs i no em doldria gens morir-me. El Pireneu és ara l'esvoranc del gran esquinç, que desfà Catalunya i amb ella la nostra vida. No podria explicar aquesta desolació que ens volta; tots estem una mica malalts per les nits passades al ras en aquestes muntanyes de neus eternes. Hi ha caravanes de ferits mal curats i amb la carn gangrenada, que s'aguanten drets i caminen perquè els sosté l'obsessió de fugir. He vist dones i criatures mortes a la vora dels camins, de misèria, de fred o de cansament, i cares, milers de cares primes, pàl.lides amb una resta de voluntat a la mirada, la mica de voluntat que ens resta a tots plegats per a seguir caminant.

A més del sofriment moral, ens afeixuga el sofriment físic. Gairebé tots tenim els peus llagats, i la disenteria i la sarna són afeccions corrents entre nosaltres. Jo gairebé no puc parlar, perquè cada vegada

que ho intento em fa mal el pit i he de tossir; per altra banda no tinc gens de ganes de dir res.

Des d'un revolt del camí, veiem les banderes que marquen la línea divisòria i els capots blaus dels primers soldats francesos. Ens aturem per a contemplar aquest nou espectacle i en Cluselles, que s'ha passat hores senceres sense parlar, ens diu:

—Sap greu que no haguem pogut conservar els tecdolits. Potser ens haurien servit per a guanyar-nos la vida a l'altra banda.

"Guanyar-nos la vida a l'altra banda!" Es la primera vegada que ens fem aquesta reflexió; fins avui no ens hem adonat de la nostra situació i ens manteníem aferrats a tota mena d'esperances. Acollíem els rumors més diversos sense sospesar-los gaire per por de trobar-los absurds. Ens deien que a l'altra vessant del Pireneu hi havia unes quantes divisions de senegalesos preparades per a venir a lluitar amb nosaltres, i que la Gran Bretanya havia pres partit resoltament per a evitar que perdéssim la guerra. No podíem trobar-ho exagerat, perquè ens semblava que el món havia d'alçar-se per evitar que Catalunya fos vençuda i humiliada, i estalviar que nosaltres n'haguéssim de fugir perquè ens l'estimem massa. Crèiem que el món era prou madur perquè aquestes coses ja no fossin possible, i ens semblava que es mobilitzarien tots els homes de bona voluntat per a donar-nos la mà.

Però ara vivim aquest èxode que hauria d'avergonyir Europa, formem part d'aquesta riuada de cinc-centes mil persones que fugen, i no sabem en què creure i ja ens comença a fer mal la por que mai més no podrem creure en res.

Ningú no sap el que ens espera a França. Tots ens

fem una mica la il.lusió, però, que almenys ens podrem rentar, canviar-nos la roba i dormir sota cobert. Donem per fet que algú tindrà cura de les nostres nafres i enmig de la nostra pena això ens serveix de conhort.

A les tres de la tarda arribem al Coll d'Ares. Ens sorprenen els vestits nous, l'aspecte sanitós i l'aire tranquil dels gendarmes, i ells no es cansen de proclamar la seva sorpresa pel nostre aspecte miserable. El contacte amb una gent que encara conserva il.lusions més o menys pueríls ens deixa perplexes; els gendarmes, encarregats de desarmar-nos, fan aquesta feina com un joc. Cada cop que troben una bona pistola, la miren i la sospesen, assajen la seva habilitat en desarmar-la i no dissimulen el seu contentament. No és pas que els estigui permès quedarse-les perquè les amunteguen a terra a mesura que les recullen, però el fet de poder jugar-hi una mica ja els va bé. Ens sentim absents de les seves preocupacions, ens meravella massa que els passi quelcom que fa pocs mesos ens passava a nosaltres i ens comencem a adonar que alguna cosa, en la nostra vida, s'ha trencat per sempre.

L'oficial que m'ha pres l'arma s'interessa extraordinàriament pels prismàtics "Zeiss" que porto penjats al coll. Em demana que els hi deixi, i un cop els té a les mans brilla en els seus ulls una flameta d'il.lusió i de cobejança que em fa somriure. Els comprova, mira i remira per totes bandes i quan ha constatat que són bons em pregunta amb una certa timidesa si els hi voldria vendre.

Aquest home no s'ha fet ben bé càrrec del que ens està passant. ¿Quin valor es deu pensar que poden tenir per mi aquests prismàtics, i els seus diners i totes les transaccions que em pugui proposar? Si ell podia ade-

nar-se del buit terrible de la meva ànima, de l'angoixa mortal que em domina i de la nul.la importància del poc que tinc en comparació del molt que perdo, no tindria aquesta por que té ara que se li frustri el negoci. Li dic que ja se'ls pot quedar, simplement, perquè jo tampoc no sabria què fer-ne, i això li sembla tan fora de lloc que em mira llargament. Endevino que es pensa que sóc un ase que no sé comprendre el valor dels prismàtics, o bé que els he robat i que em costa tan poc de perdre'ls com m'han costat de guanyar. Veig que opta per no amoïnar-s'hi; es fica la mà a la butxaca, m'allarga trenta francs i em diu:

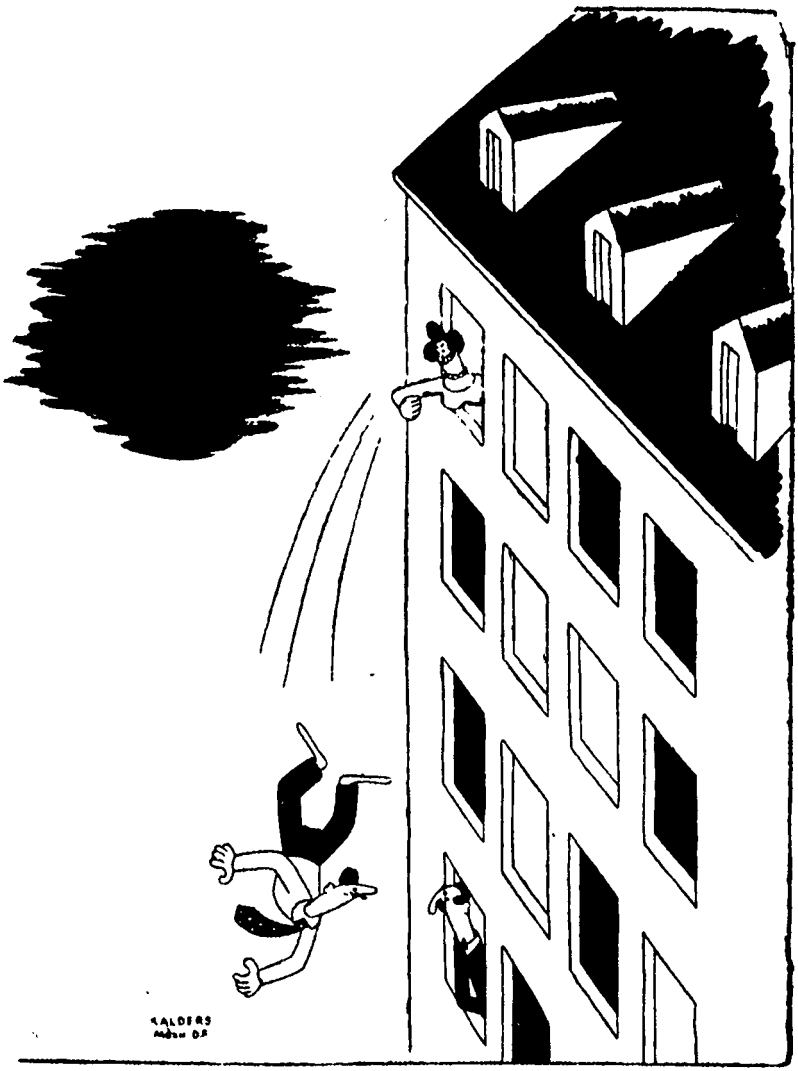
—Preneu-los. Allà baix us faran falta.

Els prenc, perquè és més curt acceptar-los que negar-me a fer-ho. En aquests moments sento una gran indiferència, una lassitud extremada que m'afecta tan l'esperit com el cos. Voldria acotxar-me en un llit ben tou, i dormir durant molt temps i potser no despertar-me mai més.

A les quatre de la tarda obren la frontera i els gendarmes ens deixen passar. Vet aquí la terra de França, neta, tranquil.la, sense cap neguit que trenqui la quietud del seu païsatge. Les poques cases de pagès que veiem des de la carena estan senceres i les xemeneies fumen amb una normalitat que ja gairebé desconeixíem.

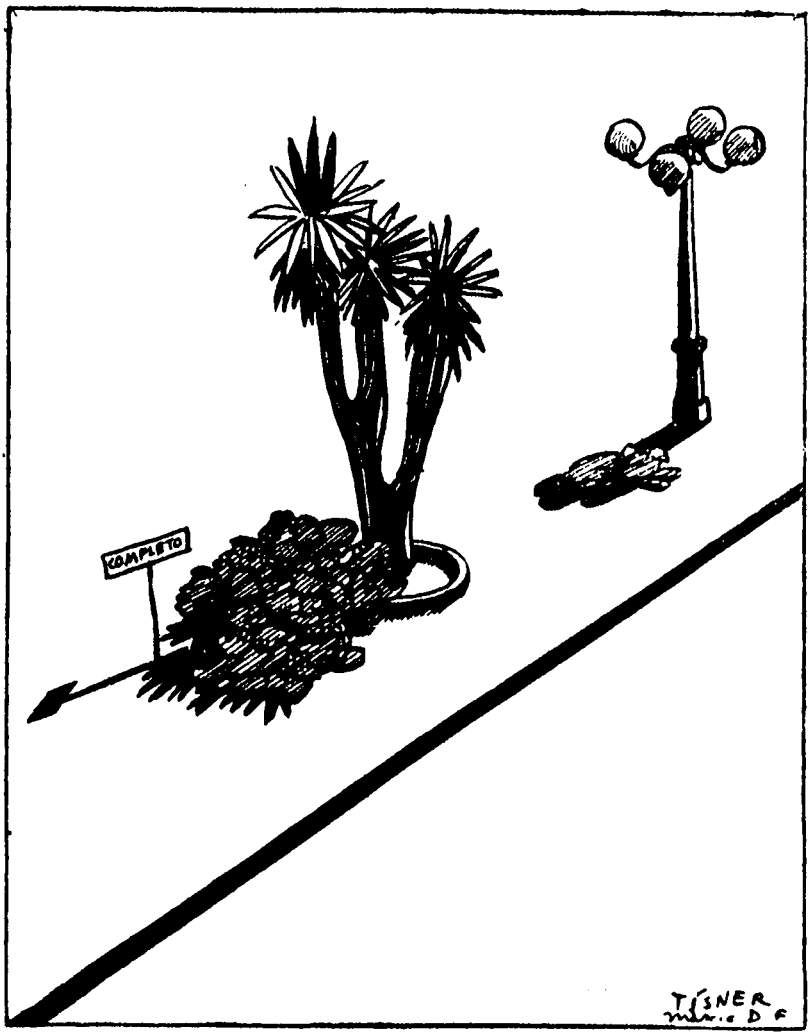
Emprenem el descens cap al poble, febrosament, posant a contribució les poques forces que ens queden. Ens domina l'obsessió d'un llit i un sostre acollidor. De fet no ens atreviríem pas a demanar tant; un tou de palla en una quadra ens faria ben feliços. Poc sospitem, ara, el martiri que ens espera a Prats-de-Molló!

L'HUMOR CATALA

—*Que veniu del cel?*
—*Ca! Me n'hi vaig...*

L'HUMOR CATALA

Tròpic.

VARIA

CRONIQUES

Fernando Ocaranza

Per *J. P.-S.*

La vetlla del 13 de desembre del 1937, el noble Casal de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona, l'antic Col·legi de Cirurgía, estava de festa. En l'ampla sala de conferències, al costat de l'amfiteatre on explicava Anatomia Antoni de Gimbernat, dessota del colomar on visqué Cajal el seu "any gloriós"—com ell mateix diu—de 1888, i on començà a treballar Ramon Turró, s'havien congregat, entre els dolors i els treballs de la guerra, un grup d'homes de bona voluntat. Celebraven els vint-i-cinc anys de la Societat de Biologia. Vint-i-cinc anys de camí recte, disset volums publicats, centenars de treballs originals, dotzenes de cursos i conferències per eminents Professors forasters, són una fita a celebrar. Com a símbol vivent dels dos afanys de l'hora: la continuïtat d'una bella vida normal i l'esforç intens en la guerra, Juan Negrín —des de la fundació el primer en la llista dels membres forasters, i circumstancialment Cap del Govern espanyol—presidia la primera part de la sessió, i després marxava ràpit a les operacions de la presa de Terol, que començaren la matinada següent.

Amics d'arreu s'associaren a la festa, i de terres de Mèxic s'hi ajuntaren Fernando Ocaranza, José Joaquin Izquierdo i Isaac Ochotorena. Avui, l'actualitat ens porta a parlar del primer.

Fernando Ocaranza, bon amic de molts anys del grup barceloní, no es limità a una

carta congratulatòria, sinó que trameté una nota densa sobre les seves investigacions de la influència esplènica en els mecanismes de regeneració globular.

Aquests dies, Ocaranza ha celebrat personalment la mateixa festa que llavors nosaltres, en forma col·lectiva. Vint-i-cinc anys de la seva primera lliçó a la Universitat. En temps agitats per greus commocions i en altres més tranquils, dia a dia ha fet la seva feina amb entusiasme i amb eficiència. El seu pas per la Direcció de l'Escola de Medicina fou trascendental en el sentit d'orientar les activitats generals cap al pensament fisiològic. J. J. Izquierdo ho remarca en el llibre *Balance cuatricentenario de la Fisiología en México*. Més tard, fou Rector de la Universitat, animant també amb el seu esperit la més alta posició docent. Ha complert amb escreix la feina del seu temps.

Curiós d'arxiu, escriptor i orador brillant, al costat dels textos d'ensenyament i de les memòries experimentals, escriu una Història dels franciscans a Mèxic, i un llibre *Juárez y sus amigos*, basat en cartes de l'època de la intervenció, viu d'interès. Home de vida intensa, publicà fa temps les seves memòries al diari "Excelsior".

Els deixebles de vint-i-cinc generacions, els amics, els companys, han volgut commemorar la data. Elegant, ha desvirtuat hiperbòliques afirmacions, perquè la realitat és prou honrosa, i ha donat en això una altra lliçó: la de modèstia. Y després de la festa ha seguit en la feina de cada dia.

La REVISTA DELS CATALANS D'AMÉRICA no pot ésser un cos inert i tancat, implantat en terres americanes, sinó un ésser vivent amb canvis activíssims amb el medi. Dels catalans d'Amèrica, i també, en bona part, de l'Amèrica que acull als catalans. Per això avui, des del seu recó atent s'associa a l'homenatge al Mestre, bell amic dels catalans

amb qui havía lligat tracte, i ara, amb els que se li han que ho ha demostrat de nou acostat.

Fe d'errades

En la composició de l'article "La humanitat envelleix?", del doctor Jaume Pi-Sunyer, publicat en el nostre primer número, per circumstàncies fàcils d'explicar, s'escaparen, entre altres menys importans, dues errades que canviaren els conceptes escrits.

A la pàgina 25, línea 12, de baix, on diu: "augmentarà el desig de canvis", ha de dir: "augmentarà el temor per les opinions radicals i disminuirà el desig de canvis".

I a la pàgina 26, línea 17, on diu: "vells esportius d'ara", cal afegir: "que són ells mateixos".

Es, potser, innecessari advertir que Sweig, de la página 19, és Zweig, i que el "païsatge" del creuer, a la pàgina 20, línea 8, es "passatge".

Noticiari de Catalunya

CONTRA LA LLENGUA CATALANA

El governador civil de Barcelona ha imposat una penyora de 10.000 pessetes al magatzem i botiga de roba "La Saldadora", del que fou carrer d'Enric Fontbernat, per la publicació d'anuncis redactats en català.

1.000 pessetes de penyora i destitució a l'Alcalde de Teià per l'ús del català en les comunicacions oficials.

1.000 pessetes de penyora i destitució a l'Alcalde de Sant Agustí de Lluçanès pel mateix motiu.

100 pesetes a Martí Casadesús per presentar una instància amb el segell en català.

Els rètols de les botigues que estaven en català han estat arrencats pels comerciants i son pocs els que es decideixen a pintar-los en castellà, malgrat les amenaces de l'ordre dictada amb data del 5 de setembre pel governador civil de Barcelona, González Oliveros, que dèia:

No obstante las exhortaciones y facilidades publicadas por el excelentísimo Ayuntamiento de esta capital para que desapareciesen de los edificios y servicios públicos y privados, así como de las Entidades que de cualquier modo se relacionen con el público, toda especie de inscripciones no redactadas en el idioma nacional, y a pesar de la conminación de sanciones que oportunamente se hizo conocer, es patente que restan aún visibles excepciones concebibles más bien como efecto de negligencia que de absurda rebeldía.

Pero como dicha orden ha de ser cumplimentada, y Barcelona y su provincia han de

ofrecer a sus residentes y visitantes nacionales y extranjeros el aspecto de una tierra tan íntegramente española como lo fué en tiempos de su más gloriosa tradición en que los Monarcas, inmortales fundadores del Imperio español, se complacían en residir en esta urbe como en su propia sede, he dispuesto conceder un plazo, que terminará el día 15 del corriente mes de septiembre, para que desaparezcan los restos que queden de inscripciones rojoseparatistas y sean substituídas por textos correctamente redactados en el idioma nacional, en fachadas, muestras comerciales, documentación utilizada en la relación con el público, inscripciones y rótulos, así como toda clase de escritos, anuncios y documentos de Entidades públicas y privadas, Asociaciones y Fundaciones de cualquier especie, y, desde luego, las que pertenezcan a servicios públicos, sin excepción, así en la capital como en la provincia.

Queda autorizado el uso de anagramas en que se abrevie la denominación de Sociedades autorizadas legalmente, así como nombres comerciales autorizados y denominaciones de marcas registradas según la legislación nacional y la internacional, pero en este caso no se permitirá el uso escueto y aislado del anagrama, nombre o marca, sino que deberán ir acompañados de algunas palabras explicativas precisamente en el idioma nacional. No se permitirá tapar simplemente los rótulos o inscripciones no redactados en dicho idioma, ni se aceptarán efugios ni excusas de ninguna clase. Las Entidades que demostrasen, con documentación, haber intentado oportuna, aunque infructuosamente, por escasez de papel, la substitución de sus documentos y papeles impresos no redactados en el idioma nacional, podrán imprimir el reverso o páginas libres, cruzando el texto no español con la frase "Arriba España", que se imprimirá en tinta roja y gruesos caracteres, sin perjuicio de substituir con toda urgencia tales impresos.

A partir del día 16 inclusive,

los contraventores de esta orden pagarán de 100 a 1.000 pesetas diarias, según su posición económica, participando en un 25 por 100 del importe de las multas en firme los denunciantes de casos justificados, quienes deberán dirigirse a la Jefatura Superior de Policía y puestos de la Guardia civil y provincia, respectivamente, así como al Gobierno civil.

Aquesta solució de *l'Arriba España* és la que va adoptar l'Ajuntament de Barcelona per no haver de tornar a gravar i imprimir els timbres dels impostos municipals que s'obliga de posar, por exemple, als avals i certificats dels Alcaldes de barri relatius als que demanen de tornar a llur antiga residència barcelonina.

Cal remarcar la manca extraordinària de paper que significa no poder ni tan sols fer impresos comercials nous, la qual cosa obliga a tolerar els impresos catalans per bé que amb la marca de l'esclavatge que significa aquell *Arriba España.*

EL PALAU DE PEDRALBES

Alfons de Borbó, l'ex-rei d'Espanya, que resideix a Laussanne (Suïssa), ha fet anar el seu secretari, Marquès de Torres, a inventariar els béns que li han estat retornats per Franco.

Entre aquests béns que hom considera de propietat de l'ex rei, hi figura el Palau de Pedralbes, de Barcelona.

LES DESTROCES DE L'AVIACIO FEIXISTA A BARCELONA

Segons les estadístiques franquistes, el nombre d'edificis barcelonins destruïts o malmesos per l'aviació són uns 3.000.

Fins ara han estat presentades 319 instàncies a la *Comisión del Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones* demanant ajut per a reconstruir o arreglar edificis industrials, comercials o vivendes.

El bo del cas és que el governador civil de la *provincia* de Barcelona, el ja famós González Oliveros, diu que aquests estralls no són obra de l'aviació italo-alemanya, sinó de la republicana!

COSES DEL BISBE DE BARCELONA

Ha estat destinat al bisbat de Barcelona el que era bisbe de

Cartagena. I aquest bisbe ha fet donar les següents normes sobre la manera com han de vestir les dones:

El escote no ha de pronunciarse en ningún sentido. Las mangas han de ser largas, o por lo menos siempre hasta el codo. La falda no puede llegar más arriba de la mitad de las piernas, entre la rodilla y el pie. Es deber de modestia y educación que todas las mujeres lleven medias desde su adolescencia. Los trajes de baño han de ser con manga (aunque corta) y con falda hasta la rodilla. Fuera del baño deben ir totalmente cubiertas con el albornoz cerrado. No existen trajes de playa en el catálogo de la modestia cristiana. Para las niñas menores de doce años rigen las mismas normas, pudiendo acortarse únicamente la falda, cuidando de que cubran siempre las rodillas (aunque estén sentadas). La modestia cristiana obliga igualmente en el templo que fuera de él. Vistiendo decentemente se conserva la dignidad y también se logra la verdadera elegancia. La negligencia en el cumplimiento de las normas anteriores es ocasión de innumerables pecados.

LA GUERRA ALS MONUMENTS DE BARCELONA

Molts catalans hem considerat de mal gust diversos dels monuments erigits a Barcelona. Però el franquisme deixa de banda la qüestió d'estètica i es dedica a combatre l'existència dels monuments que considera insultants per a l'Espanya imperial. I són molt pocs els que se'n salven.

En tractar del bust de Bolivar, diuen:

En cuanto al caudillo venezolano, ignoramos las razones de peso que pudieron invocar los que le concedieron tal preeminencia, pues por muy fraternales que fueran y sigan siendo las relaciones de España con las Repúblicas americanas que aquél fundó, las creaciones de dichos Estados fueron, al fin y al cabo, otros tantos desgarrones hechos a nuestro antiguo imperio colonial, y honrar tanto al que disminuyó nuestro dominio y olvidar a los grandes hombres españoles que nos lo depararon no deja de ser amargamente irón-

co. Otra definición es lo que conviene al concepto, pero, en fin, dejemos éste en el límite de la ironía. Es lo mismo que si los que alcanzamos nuestros desastres de Cuba y Filipinas viéramos erigir cualquier día en una ciudad española un monumento a Antonio Maceo o a José Rizal.

EL DIA DEL PLAT UNIC I ELS POSTRES

A tots els hotels, restaurants i cases particulars han de tenir en compte el següent: els dilluns no es poden menjar postres i els dijous el dinar i el sopar ha de consistir en un sol plat, i tampoc es poden menjar postres.

El que s'estalvia de tot això és una mena d'impost que els Vigilants passen a cobrar a domicili.

Per tal de controlar-ho bé són repartides unes fitxes que s'han d'omplenar posant-hi el que despèn una família pel menjar d'una setmana i la quantitat que correspon per l'estalvi imposat en el menjar.

Els hotels, restaurants i cases de menjar, per exemple, han de pagar el 40 per 100 de l'import de la pensió completa corresponent al dia del plat únic, i el 50 per 100 del coberts servits. Per al dia sense postres cal pagar el 5 per 100 de la pensió i el 10 per 100 dels coberts.

Les cases particulars han de pagar el 40 per 100 del que despenen per menjar els dijous, i el 5 per 100 de l'import dels dilluns.

MANCA PA I QUEVIURES

Per tal de racionar el pa negrós i dolent que es menja fins ara a casa nostra, han estat establerts carnets de racionament i s'amenaça als flequers amb penyores de 10.000 pessetes si no segueixen rigorosament les ordres donades per a la venda del pa.

La manca de queviures fa que molts dels adroguers es converteixin en acaparadors i especuladors i que s'hagin de posar penyores continuament.

Els jornals de fam dels que treballen, l'atur forçós d'un gran nombre d'obrers de tota mena i les privacions sofertes pels darrers temps de la nostra lluita, fa que els nostres compatriotes que viuen sota el jou franquista estiguin passant uns moments

molt greus per insuficiència d'alimentació i manca de recursos econòmics.

Les notícies que arriben dels que han pogut sortir de l'infern franquista i llur estat físic confirmen tot el que es diu respecte de la misèria que regna a Catalunya.

DETENCIONS I CONDEMNES

Les llistes de nous detinguts cada dia són més llargues. L'anomenada *depuració* entre els mestres i funcionaris de les corporacions públiques continua amb la mateixa intensitat dels primers temps del domini franquista.

TANCAMENT DE FABRIQUES Y ACOMIADAMENT DE TREBALLADORS

Són en gran nombre les fàbriques que, per manca de matèries primes, han de tancar llurs portes i acomiadar els treballadors. Les dificultats econòmiques de les empreses no permeten pagar els jornals establerts per als casos d'acomiadament forçós dels treballadors i les autoritats franquistes davant el perill d'un gre i conflicte recomanen als patrons que paguin el que correspongui als obrers acomiadats per manca de feina.

EL TRASLLAT FORCOS DE TREBALLADORS CATALANS ESPANYA ENDINS

El tancament de fàbriques i el trasllat d'algunes d'elles a d'altres terres hispàniques planteja als obrers catalans la necessitat de pensar en abandonar Catalunya per poder treballar. Són molts, però, que es resisteixen a fer-ho i prefereixen cultivar un petit tros de terra per anar menjant que no pas abandonar la Pàtria.

S'ha donat ja el cas d'alguna fàbrica el propietari de la qual va creure convenient d'atendre la indicació franquista de traslladar l'empresa fora de Catalunya i ara no pot treballar per manca d'obrers especialitzats.

"CONFEDERACIO AMERICANA FASCISTA" DE BARCELONA

Una anomenada *Confederación Americana Fascista* ha obert despatx al carrer de la Canuda, número 11, Barcelona.

Diu que es proposa agrupar i dirigir les organitzacions o nu-

clis feixistes espanyols dels països d'Amèrica i que publicarà un periòdic i tot.

A Mèxic i a d'altres llocs de les Amèriques ja han trobat gent que els fa el joc. Això permet de viure sense treballar a mès d'un d'aquests esforçats franquistes, emigrats voluntaris en terres americanes molt abans de l'aixecament feixista del 19 de juliol del 1936.

MILA I CAMPS, HA ESTAT DIMITIT

El tristament famós Comte del Montseny, que ja havia estat nomenat per Primo de Rivera President de la Diputació de Barcelona l'any 1923, i que ara havia ocupat altra vegada el càrrec per ordre del cunyat de Franco, Serrano Suñer, ha estat destituït per poc addicte al franquisme.

Per a substituir-lo ha estat designat l'advocat Antonio Simarro, que ocupava una Tinència d'Alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona d'ençà de l'entrada dels feixistes a la ciutat cap i casal de Catalunya.

Els franquistes confien que aquest Simarro no dirà impertinències, con feia Milà i Camps.

FRANCESC CAMBO I BATLLE FA MERITS

Es digué que Francesc Cambó i Joan Ventosa i Calvell havien entrat a Catalunya i n'havien hagut de tornar a sortir perquè els falangistes els feien la vida impossible.

No sabem si això era veritat. El que sabem és que des del diari òrgan dels Sindicats de Falange es digué que els Cambós no tenien res a fer a Catalunya i que tot bon falangista havia de recordar els antecedents del líder de Lliga Catalana.

Però es veu que Francesc Cambó es vol reconciliar amb el franquisme, tal com han fet alguns dels seus millors amics i admiradors, perquè, segons el diari barceloní *La Vanguardia*, ha promès donar, mensualment, 1.500 pessetes per atendre les despeses de l'organització anomenada *Auxilio Social*.

BARCELONA TE L'EXCLUSIVA PER A LA CONFECCIO DE BANDERES "NACIONALES"

La gloriosa bandera nacional, así como las de Falange y Requeté, oficialmente autorizadas

como representativas de las fuerzas sociales y políticas de actuación decisiva en la preparación y triunfo del Glorioso Alzamiento Nacional, deben estar confeccionadas con materiales decorosos y bordadas con los escudos, insignias y símbolos que la victoria sobre los enemigos rojoseparatistas ha hecho gloriosos y definitivos.

Y como interesa desde el punto de vista heráldico la más perfecta uniformidad en la representación de tan sagrados símbolos de la Unidad Nacional, reconquistada a precio de tanta sangre generosa, he dispuesto que, en la capital y provincia de Barcelona queda adscrita con exclusividad, la confección y venta de las banderas indicadas a los talleres de la Sección Femenina de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S., de esta capital; talleres en que ganan el cotidiano sustento numerosas viudas, huérfanas y familiares de personas inmoladas o arruinadas por su afección a España durante el nefasto dominio rojo, que tanta desolación y estrago nos ha dejado en execrable herencia.

Lo que pongo en conocimiento de las Corporaciones, Asociaciones y toda clase de Entidades de carácter civil, así como del comercio y personas particulares, para que todos se atengan a lo dispuesto, procediéndose, en consecuencia, a renovar todas las banderas que hubieran perdido por el uso la brillantez y el decoro de presentación que no deben de faltar jamás en símbolos tan gloriosos de la Patria Una, Grande y Libre.

Es una altra nota del governador civil de Barcelona.

Activitats dels Catalans d'America

ARGENTINA

AGRUPACIO D'AJUT A LA CULTURA CATALANA (A. A. C. C.)

L'obra de l'Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana ja ha passat del pla de les converses i projectes al de les realitzacions. Més de 5.000 francs han estat girats per l'A. A. C. C. als escriptors catalans exiliats a França, amb la doble finalitat de retribuir col.laboracions literàries i d'auxiliar els nostres intel.lectuals que el desastre de Catalunya ha col.locat en situació precària. Amb el propòsit de reunir cabals per a aquesta empresa, continua amb èxit la venda de postals editades per l'A. A. C. C., les quals, al preu d'un pesso, poden adquirir-se a l'Administració de la revista *Catalunya* (Alsina, 421, Buenos Aires).

L'altra iniciativa de cabdal importància de l'A. A. C. C., l'edició de llibres catalans, va també pels millors viaranys. El ressò que la seva crida ha trobat entre els escriptors ha estat magnífic. Podem ja assegurar que serà publicat un llibre inèdit cada mes, car han rebut ja l'oferiment en ferm de dotze obres que veuran la llum el primer any. Els originals respectius es troben ja alguns en poder de l'A. A. C. C. i altres estan en viatge cap a Buenos Aires.

Veus-aquí els noms preclars del autors que han tramès obres per a ésser publicades per l'A. A. C. C.: Jaume Alsina, Xavier Benguerel, Pere

Calders, Domènec Guansé, C. A. Jordana, Pere Quart (Joan Oliver), Mercè Rodoreda, Antoni Rovira i Virgili, Ferran Soldevila i Francesc Trabal. La primera tanda d'edicions, doncs, constituirà un esplet de prestigiosa producció per a les nostres lletres.

La part administrativa de l'editorial també ha estat endegada seriosament. Tots els que desitgin obtenir aqueixes dotze obres (en volums en vuitè, d'unes 200 pàgines cadascun, elegantment presentats) podran adquirir-les, per subscripció anual, al preu de 23 pessos, moneda argentina. La subscripció a sis volums serà de 12 pessos; i la de tres volums, a 6·50 pessos. Per al públic en general, cada exemplar valdrà pessos 2.50, moneda argentina.

Aviat podrem anunciar l'aparició del primer volum de les edicions de l'A. A. C. C.

La iniciativa de l'Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana ha rebut paraules d'encoratjament no sols dels cercles de catalans més autoritzats d'Amèrica, sinó també de gran nombre d'escriptors, artistes, homes de ciència i polítics de la Catalunya exiliada.

CASAL CATALA, DE BUENOS AIRES

La Comissió d'Ajut del Casal Català, de Buenos Aires, que amb tant d'interès i patriotisme segueix la seva tasca humanitària a profit de milers de germans nostres que es troben en els camps de concentració de França patint tota mena de penúries, ha fet una crida als catalans de l'Argentina per tal que contribueixin a aquesta obra amb llurs donatius, els quals poden fer-se a l'estatge social (Maipú, 28, Buenos Aires). Tota cooperació, per petita que sigui, és ben acollida, car serveix per a engrossir el fons d'ajut que permet trametre, periòdicament, quantitats que alleujeren la situació dels nostres compatriotes exiliats a França.

La mateixa Comissió d'Ajut té exposades a la secretaria del Casal Català esmentat una

llarga llista de catalans refugiats a França que tothom pot consultar. També hi ha una altra llista de persones **radicades** a l'Argentina, l'adreça de les quals és desconeguda, i que són cercades amb interès per parents i amics dels camps de concentració francesos.

COMITE "LLIBERTAT", DE BUENOS AIRES

El Comitè "Llibertat" té una llista de més de cinccents noms de compatriotes exiliats a França, els quals han escrit amb el desig de posar-se en comunicació amb llurs parents o amics residents a l'Argentina. Les persones que desitgin consultar aqueixes llistes poden fer-ho adreçant-se a la Secretaria de l'esmentat Comitè (Pasco, 58, Buenos Aires).

Els que vulguin trametre petites quantitats als catalans exiliats als camps de concentració de França, poden utilitzar els serveis del Delegat del Comitè "Llibertat", el qual té cabals a la seva disposició per a atendre aquesta mena de comandes.

MEXIC

EXPOSICIO DE PINTURA I ESCULTURA A JALAPA, VER.

A Jalapa, Estat de Veracruz, ha tingut lloc una exposició de pintura i escultura de Camps-Ribera i els valencians Pau i Santiago Almela, els quals ja n'havien fet una altra a la mateixa capital de Veracruz durant el mes d'agost.

La segona exposició ha estat feta a les sales de l'antiga Escola Normal de Jalapa i l'ha patrocinada el governador de l'Estat, Casas Alemán.

El crític Sánchez Miguel n'ha fet uns grans elogis.

LLIBRES EN PREPARACIO

J. M. Miquel i Vergés treballa en l'actualitat en una antologia general de la poesia catalana. Aquesta obra que li ha estat encomanada per José Bergamín, de l'Editorial

Sèneca comprendrà composicions dels autors clàssics, renaixentistes i moderns més destacats.

Destinada especialment aquesta obra a un públic d'idioma espanyol, contindrà una llarga introducció en la qual J. M. Miquel i Vergés exposarà la importància històrica i literària de la llengua catalana. Ultra això, totes les composicions seran vertides en forma lliure a l'idioma espanyol.

Veus-aquí una bona manera de fer conèixer a les Amèriques la literatura catalana i desvetllar un esperit de simpatia vers la nostra cultura que pateix avui, en ple segle XXè. i en el seu bressol, la més crua ofensiva de procediments colonials que registra la història de Catalunya.

• • •

L. Ferran de Pol, guanyador l'any 1937 del Premi Narcís Oller, de la Generalitat de Catalunya, acaba d'enllestir un llibre titulat "Proses de l'Exili". Es la pintura de la vida dels exiliats als camps de concentració francesos. L'escriptor anglès Ralph Bates, a qui plagué el manuscrit, ha promès un pròleg per al llibre del jove escriptor català. Malgrat la contenda europea que ha enfredorit l'interès per la nostra guerra i les seves conseqüències, el llibre serà segurament traduït, ultra al castellà, a l'anglès.

• • •

Miquel Ferrer està treballant en un recull bibliogràfic sobre la guerra d'Espanya. Té recollides dades sobre prop de tres-cents llibres i fascicles catalans, castellans, francesos, italians, anglesos, alemanys, etc., entre els quals hi ha un gran nombre d'edicions de l'Espanya franquista.

Per tal de col.laborar en aquesta Bibliografia els nostres lectors són pregats de trametre a la redacció de LA REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA les dades bibliogràfiques dels llibres i fascicles que coneguin sobre la Guerra d'Espanya.

Les dades que precisen són les següents: Nom complert

de l'autor o autors, traductors, prologuistes; títol del llibre o fascicle; lloc on ha estat editat, nom de l'editor o peu d'impremta, i data.

L'ORFEO CATALA, DE MEXIC

L'Orfeó Català, de Mèxic, continua ocupant-se de trobar feina per als exiliats recentment arribats a la ciutat. Al tauler d'anuncis dóna compte de les places que sap vacants i exposa la llista dels catalans que encara no han trobat feina, indicant llur ofici o professió.

Es diu que ben aviat començaran una sèrie d'actes culturals i d'activitats de tota mena que faran acudir a l'estatge de l'Orfeó (Uruguay, 49) no solament els catalans arribats després de la caiguda de la nostra terra, sinó fins i tot els que fa anys que resideixen a la ciutat de Mèxic i que per causas diverses no acudien a l'entitat.

ENTITATS CATALANES D'AMERICA

ARGENTINA

Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana; Alsina, 421, Buenos Aires.

Casal Català; Maipú, 28, Buenos Aires.

Comitè "Llibertat"; Pasco, 58, Buenos Aires.

Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; Maipú, 28, Buenos Aires.

Centre Català; San Juan. 1.444, Mendoza.

Centre Català; Entre Ríos, 761, Rosario de Santa Fé.

Centre Català; Avenida de Julio, 2.730, Santa Fé.

Casal Català Avenida del General Paz, 219, Córdoba.

Publicacions.

"Ressorgiment"; Pergamino, 244, Buenos Aires.

"Catalunya"; Alsina, 421, Buenos Aires.

CUBA

Centre Català; San Lázaro, 322, La Habana.

ESTATS UNITS D'AMERICA

Comitè Català Antifeixista; 456, General P. O. Box, New York City.

MEXIC

Orféo Català; Uruguay, 49, México, D. F.

Publicacions.

"La Revista dels Catalans d'Amèrica"; Apartado Postal, 8626, México, D. F.

PARAGUAY

Centre Català; Cerro Cerá, 86, Asunción.

URUGUAY

Casal Català; Avenida 18 de Julio, 876, Montevideo.

XILE

Centre Català; Huérfanos, 111, Santiago de Chile.

Centre Català; Casilla Correos, 3.364, Valparaíso.

Publicacions.

«Germanor»; Casilla Correos, 3.797, Santiago de Chile.

LLETRES D'EUROPA

DE FRANÇA

La vida al camp de concentració de Bram és, si fa no fa, com la de tots els camps de concentració de França. S'ha qualificat de camp especial i no podem pas dir que l'especialitat signifiqui una millor situació i tracte.

Com als altres camps, a Bram hi ha un xic d'aclaparament per la perspectiva de passar un altre hivern dintre el tancat de fil-ferro i sota les barraques de fusta, dormint a terra i amb pocs abrigalls.

La situació dels exiliats que es troben treballant en la verema fora del camp de concentració no és pas gaire més falaguera. I es diu que dintre molt pocs dies seran retornats als camps de concentració, si no volen anar amb Franco.

No hi ha pas manera de reunir-se amb la familia. La majoria de les dones, criatures i vells han estat traslladats de refugi i de població. I res no fa creure que es vulgui autoritzar ningú per treballar al costat de la dona i els fills, tal com s'havia dit temps enrera.

Han marxat cap a l'Espanya franquista alguns contingents de refugiats que, per no ésser gaire significats com a republicans antifeixistes, no han dubtat en triar el retorn a casa, malgrat els perills que això pogués representar-los.

Alguns han fet arribar notícies que diuen llur arrepentiment per haver passat la ra-

lla del Pireneu. No troben feina i són mal vistos pels falangistes que sospiten que siguin elements provocadors o revolucionaris amb propòsits malignes. No hi ha menjar i el poc que hi ha es ven a preus tan elevats que la misèria mai no havia estat tan gran a Catalunya. La depauperació fa estralls entre els catalans.

I a França hi ha, encara, segons estadístiques oficials, més de 250.000 refugiats, dels quals 160.000 són homes i la resta dones i infants. I de cara a les possibilitats que puguin presentar-se de fer anar nous contingents a terres americanes, a continuació donem la classificació per oficis o professions d'aquests 160.000:

45.918 treballadors del camp, 529 tècnics d'agricultura, 110 avicultors, 797 vaquers i grangers, 3.721 flequers, 917 carnissers, 90 fabricants de conserves, 189 destil.ladors, 2.688 mariners, 1.031 pescadors, 278 enginyers, 46 arquitectes, 3.690 paletes, 924 picapedrers i marbristes, 195 topògrafs, 6.933 peons de pic i pala, 5.110 mecànics diversos 2.611 torners y ajustadors mecànics, 824 serradors, 364 soldadors, 920 forjadors, 2.721 minaires, 5.922 obrers de la fusta, 3.783 metal.lúrgics, 396 obrers d'aviació, 293 obrers de construccions navals, 413 obrers de ferrocarrils, 2.562 tècnics diversos, 714 obrers de la indústria de l'automòbil, 186 armers, 565 obrers de productes químics, 2.809 electricistes, 490 especialistes de T. S. F., 6.524 xòfers mecànics, 3.034 ferroviaris, 705 obrers del ram de la pell, 3.311 obrers de la indústria fabril i tèxtil, 63 obrers seders, 235 barretaires i gorristes, 928 sastres, 1.568 sabaters, 533 metges, 268 farmacèutics, 503 infermers, 135 dentistes, 41 òptics, 2.440 obrers de la indústria del llibre, 2.063 mestres, 170 periodistes, 208 intel.lectuals diversos, 6.325 dependents de comerç, 3.616 funcionaris públics, 1.832 oficials de l'Exèrcit, 310 oficials de Marina,

210 oficials aviadors i 19.338 obrers diversos.

* * *

Els exiliats sentim com a pròpies les inquietuds del poble francès. Els alemanys nazis son l'enemic comú. I un recorda aquells temps en que veient els entrebancs que posaven determinats polítics francesos a l'ajut moral de la República que reclamaven les mases populars, pensàvem en la situació de França si queia la República i Catalunya a mans del feixisme. Això ha esdevingut, malhauradament, per tots, i avui, malgrat l'aparent amistat de Franco envers França, és evident que l'Espanya franquista, que no ha trencat pas les seves relacions amb Hitler i Mussolini, representa un seriós enemic que cal tenir en compte i no deixar oblidat en cap moment.

Els exiliats estem disposats a lluitar contra el feixisme alemany i el poble francès sap que pot comptar amb un contingent d'homes bregats en la lluita, antifeixistes de veritat i amics fervorosos de la democràcia francesa. Hem passat i estem passant incomoditats i privacions de tota mena als camps de concentració; les nostres possibilitats de treball no són aprofitades com caldria; els nostres familiars continuen allunyats de nosaltres, escampats pels diversos Departaments, cansats d'aquesta separació que es perllonga massa. Però malgrat tot, hem estat i seguim essent els amics de la França democràtica que ha recollit els nostres infants i les nostres dones i els nostres vells, els ha donat pa i llit i els ha tractac de manera humanitària, encara que hi hagi hagut nuclis de població reaccionaris o feixistes descarats que hagin fet el joc al franquisme criminal obligant a retornar a la nostra terra dones i criatures i vells que han hagut de deixar al camp de concentració el company, el pare o el fill i avui es troben abandonats i passant gana sense que puguin comptar amb ningú que vetlli per ells.

El Govern francès no sembla gaire disposat a utilizar-nos com a soldats. I això obliga, a tots els que poden fer-ho, a ocupar-se de cercar la manera de treure grups d'exiliats que amb llurs familiars puguin refer la pròpia vida en terres americanes, encara que el viatge comporti greus perills.

Per la relació de gent d'ofici que donem, veureu la quantitat extraordinària de traballadors que poden ésser utilitzats en qualsevol país americà. A Mèxic, on el problema del camp reclama contingents importants de treballadors de la terra, s'hi podria destinar una quantitat de famílies que donarien un rendiment positiu. Però tenim notícia que encara hi ha molts dels emigrats de les primeres expedicions que no treballen i es comprèn perfectament que mentre no es pugui col.locar la gent que ja es troba a Mèxic no es vulgui donar entrada a nous contingents que serien altres tants parats que haurien de viure de subsidis o en refugis, tal com sabem que passa actualment.

Serà, doncs, una bona tasca, una tasca patriòtica i antifeixista, treballar per obrir noves portes i noves possibilitats de treball per als que ens trobem als camps de concentració francesos. Les nostres dones i els nostres infants estan passant engúnies amb l'amenaça dels bombardeigs nazis que hom espera d'un moment a l'altre. I la situació dels nostres familiars és molt més greu que la dels mateixos francesos perquè, com estrangers, no poden gaudir de tota una sèrie de condicions i avantatges establertes per al país en guerra.

Mentrestant, continuem al nostre lloc amb l'esperança que no trigarem gaire temps a sortir d'aquesta inactivitat, ja sigui per agafar un fusell o les eines de treball per intensificar la producció francesa i col.laborar en la lluita contra el feixisme.

M.

Bram (Aude), 3 d'octubre del 1939.

DOCUMENTS

Per a completar el recull de documents sobre el problema de la Unitat Catalana, avui donem el manifest-programa del Front Nacional Català.

Aquest document ens ha estat facilitat per un grup de lectors que resideix a Saltillo, Coah. (Mèxic).

Reunits a Tolosa de Llenguadoc un grup de catalans de tots els diversos partits republicans i democràtics de Catalunya, amb altres de significació catalanista i democràtica, però no pertanyent a cap partit, han realitzat un ampli canvi d'impressions amb la finalitat d'establir un criteri comú que, unit al que emetin o hagin emès els altres grups de catalans residents a França o altres països, pugui servir de base per fixar la posició futura del catalanisme i establir les normes de la seva actuació immediata.

Exigència d'un Front Nacional Català.

Els reunits que pertanyen a una disciplina política no volen expressar per llur presència a la reunió ni per llur participació en l'elaboració dels acords adoptats o en les gestions que se'n derivin, cap dissidència en relació a les respectives organitzacions, però convençuts que cal establir ràpidament un front dinàmic del catalanisme, faran arribar als Partits dels quals formen part l'expressió d'aquest sentiment i d'aquesta necessitat,

per tal que la solidaritat nacional i democràtica que els catalans exigeixen avui, sigui fidelment servida pels òrgans polítics existents o per un Front Nacional que els refongui a tots.

Amplitud i límits del Front.

Propugnen, per tant, la creació d'un Front Nacional, però no d'un Front en el qual, emprant una frase revellida i que un temps havia estat grata als catalanistes, hi càpiga tothom. No assenyalen exclusions per raó de la filiació política o social anterior a la caiguda de Catalunya en poder dels feixistes; però sí estimen que només poden participar en aquest Front els qui avui coincideixin a afirmar la personalitat nacional de Catalunya i el dret a la seva plena Llibertat, sense altres limitacions que les nascudes de la voluntat dels catalans, i es comprometin a implantar i sostenir per tots els mitjans a Catalunya—i també a Espanya en el cas que l'autodeterminació del poble català acceptés en el seu dia la integració de la nostra Terra en una Federació o Confederació Ibèrica—un règim liberal i democràtic.

El dret de Catalunya a la seva Llibertat Nacional.

Entenem que no solament els fets històrics remots, sinó també els més recents, viscuts en plena guerra, han posat de manifest que l'hostilitat espanyola a les reivindicacions nacionals catalanes—que el nostre gran sentimentalisme republicà ens feia creure que només era mantinguda pels sectors monàrquics i reaccionaris de l'opinió espanyola—, és també ampliament compartida, salvant comptades excepcions personals, per les forces polítiques i socials liberals i avançades, les quals, malgrat llur evident antagonisme amb les dretes monàrquiques i feixistes, hi coincideixen en la tendència a mantenir la tradicional política de Castella unitària i hegemònica. Es per això, que si en l'ordre social i polític els demòcrates i libe-

rals que lluitaren decididament contra el feixisme no pogueren abandonar mai la temença que la derrota de Franco no hauria estat pas, en definitiva, una victòria de la República Democràtica, també els catalanistes tenien motius sobrers per sospitar que un dels pilans fonamentals de la pacificació espanyola que forçosament havia de seguir a la guerra, hauria estat una retrogradació estrident o dissimulada, de la nostra Autonomia. Davant, doncs, de l'experiència passada, el nacionalisme català, que ha donat reiterades proves de la seva voluntat d'entesa democràtica amb les altres terres d'Espanya, ha de declarar categòricament que Catalunya, en l'exercici del seu dret fonamental a la Llibertat nacional, només podria limitar aquesta llibertat per la lliure adopció d'una fórmula, federativa o confederativa, que li assegurés el normal desenvolupament de la seva personalitat nacional, en un pla d'absoluta igualtat amb les altres nacionalitas ibèriques.

L'organització de l'Estat democràtic.

Conseqüents amb les tradicions del nostre poble i amb les del catalanisme polític, volen que el règim interior de Catalunya sigui una Democràcia que garanteixi plenament els drets de l'individu i li exigeixi el compliment dels seus deures; que faci efectiva l'obligació al treball i resolgui, d'acord amb les característiques essencials del poble català, els problemes de justícia social, protegint els treballadors dels abusos del capitalisme, assegurant-los una existència digna i decorosa i facilitant el desenvolupament de totes les iniciatives individuals; que garanteixi la llibertat religiosa; que respecti el dret a la propietat legitimament adquirida i que, pel treball, faciliti l'accés de tots els ciutadans a l'exercici d'aquest dret; que exigeixi inexorablement a la riquesa, en qualsevol de les seves formes, el compliment de la seva funció social, que no és altra que el millorament del benestar col·

lectiu; que posi sota el control de l'Estat o sota la seva propietat directa, totes les activitats industrials i comercials que, com els serveis públics i les produccions primordials per a la defensa nacional, tenen un caràcter essencialment col.lectiu; que faci efectiva la igualtat per la cultura, fent accessible a tots els ciutadans l'ensenyament en tots els seus graus.

La defensa de l'Estat Democràtic.

Entenen que la Democràcia, per a ésser viable, ha d'ésser forta. Ha de garantir, per tant, l'ordre públic, el treball i la tranquilitat del país. Per consegüent, ha d'ésser enèrgica en l'eliminació de qualsevol activitat que tendeixi, d'una manera immediata o remota, a substituir-la per un règim d'opressió. Per tant, només poden participar en el Govern del país, en qualsevol de les jerarquies de l'organització pública, les forces que acceptin sense reserves el sistema democràtic. Les altres, siguin les que siguin, hauran de tenir extraordinàriament limitada llur actuació i àdhuc podran ésser dissoltes si llurs activitats, com s'esdevingué a Espanya i a Catalunya després de la proclamació de la República i després de la victòria del Front Popular del 1936, posen en perill l'estabilitat de l'Estat democràtic.

Les relacions del Front Nacional amb els països democràtics.

Creuen que en els moments actuals, Catalunya, malgrat la posició mantinguda per les potències democràtiques durant la guerra, ha d'estar al costat dels Estats democràtics i especialment de França, que ha realitzat un esforç positiu per acollir els refugiats republicans, i ha d'establir els contactes que li permetin de realitzar una acció coordinada amb les forces polítiques afins d'aquests països i amb els grups d'exiliats polítics procedents dels Estats totalitaris, sobretot amb aquells que com, per exemple, els txecoslovacs i

els austriacs, tenen a més a més, amb nosaltres, la coincidència d'haver perdut llur llibertat nacional. En la seva actuació prop dels pobles democràtics, el catalanisme ha de demostrar especialment que la posició estrictament i resoltament democràtica en què es situa avui no és una reacció provocada per les doloroses circumstàncies actuals, sinó que correspon a la seva tradició històrica i és una exteriorització del sentir del poble català. En els moments actuals, Catalunya ha de vetllar atentament el descapdellament de la situació internacional, per tal que una possible guerra ens trobi preparats per a totes les accions que la defensa de la civilització i de la democràcia en general i el recobrament de Catalunya en particular, exigeixin de nosaltres.

L'organització del Front Nacional.

El Front Nacional que propugnen ha d'organitzar-se a Catalunya i fora d'ella d'acord amb les possibilitats i les exigències de cada una d'aquestes dues divisions. L'organització del Front a Catalunya ha d'ésser, naturalment, l'obra lliure i reservada de l'organisme al qual es confii. Quant als nuclis de catalans, residents a França i a d'altres països, caldrà una estructuració a base d'una divisió geogràfica que tingui en consideració la importància de cada nucli i les facilitats de comunicació. Es aquesta una qüestió tècnica que no considerem necessari de tractar ací, limitant-nos a assenyalar la necessitat d'estructurar aquesta organització.

Composició i funcionament del Directori del Front Nacional.

Al davant d'aquesta organització ha d'haver-hi un Directori o Consell Nacional elegit pels diversos grups d'adherits pel procediment que s'acordi. Els catalanistes residents a Tolosa de Llenguadoc coincideixen a declarar, com una qüestió prèvia—i no pas per raons personalistes, sinó perquè en el lliure joc

d'una democràcia sana, després d'una catàstrofe com la que s'ha esdevingut a Catalunya, s'ha de deixar pas a l'exigencia de les responsabilitats polítiques a què hi hagi lloc— que aquest Directori ha d'ésser constituït per elements la presència dels quals no pugui minimitzar la confiança il·limitada que haurà d'inspirar a tots els catalans. Per aquesta raó, no hi podran figurar els que, durant la guerra, hagin regit d'una manera preponderant, des del Govern, la política catalana. Aquest Directori, hauria de comptar amb delegacions a les ciutats o centres de França i d'altres països on hi hagi nuclis de catalans. Cada una d'aquestes delegacions mantindria el contacte amb els adherits i refugiats de la zona que tingués assignada. Per la importància del grup d'Amèrica, s'hauria de constituir allà una delegació amb facultats especials, resident amb preferència als Estats Units, la qual, apart de la seva missió d'ajut als refugiats, tingués cura de la propaganda de Catalunya al Continent Americà, especialment a Nordamèrica, on una acció ben dirigida podria recaptar àmplies col·laboracions per a la nostra causa.

El Directori ha d'ésser poc nombrós, però capaç de comprendre les representacions més autoritzades dels sectors disposats a integrar-se en el Front Nacional i aquelles personalitats que àdhuc militant fora del Front Popular, per llur significació personal són capaces d'inspirar la deguda confiança al nostre poble.

Algunes tasques immediates del Directori.

El Directori, un cop constituït, hauria de resoldre, apart de les qüestions d'organització abans esmentades, els següents problemes concrets:

a) L'obtenció del Govern francès d'autoritzacions de residència i cartes de treball per als refugiats catalans. En aquesta direcció el treball agrícola i algunes especialitats industrials ofereixen possibilitats. Amb mitjans relativa-

ment reduïts podrien ésser arrendades algunes finques rurals i ésser lliurades en explotació a grups disposats a treballar-hi. Aquest sistema és possible i ja hi ha alguns grups que l'han posat en pràctica. Cal no oblidar que serà molt difícil, per no dir impossible, emprendre una acció a base dels catalans de França si aquests es veuen privats de llibertat.

b) Propaganda prop dels refugiats, especialment els dels camps. Avui l'única propaganda que arriba als camps d'una manera sistemàtica és la comunista, i una vegada més s'utilitza l'eficacia de la bandera catalana com a símbol per cobrir propagandes contràries a l'esperit de Catalunya. Per això judiquen inajornable la creació d'un òrgan periodístic, per al qual el grup de Tolosa ofereix la seva col·laboració incondicional i els estudis que ja té realitzats.

c) Intima coordinació amb els nacionalistes bascos i gallecs per tal de realitzar una actuació conjunta amb aquests grups nacionals. Contacte també molt estret amb els autonomistes valencians i mallorquins per tal d'establir una acció unificada que ens acosti a la Catalunya gran. Col·laboració, per a aquells fins que ens puguin ésser comuns, amb les forces polítiques espanyoles liberals i democràtiques.

d) Acció perquè l'ajut als refugiats, sigui econòmica, sigui de qualsevol altre ordre, pugui ésser concedida i distribuïda amb tota imparcialitat, sense implicar mai una coacció per als que la rebin.

Tolosa de Llenguadoc, juliol del 1939.

ELS LLIBRES

PERE COROMINES. *Elegia a València. — Paris, Imp. Vuibert, 1938.*

València semblà, arran de la conquesta, als catalans —Eximenis n'és encara la prova—un ver paradís. El rei Pere del Punyal, en una de les seves lletres, mana que es plantin al seu jardí de Perpinyà gessamins de València, "que són grans e amples". Sota aquells tarongers escriví Muntaner la seva gran crònica, evangeli de catalanitat, però dissortadament el catalanisme no féu prou camí en la fraternització amb els valencians, més negligits encara que els mallorquins. I la salut d'una fe està en el seu exercici i el seu espandiment. D'aquest i altres dèficits de la nostra acció caldrà corregir-nos, i acomplir, com de cor desitja i practicarà aquesta REVISTA, la unitat que comporta la parla comuna.

Un català altament representatiu, Pere Coromines, ha publicat una *Elegia a València* inspirada

en una hora de pau serena
cap al tard d'una vida plena,

i que l'autor anomena "compendi líric de la meva vida, després corregida i polida (l'Elegia) a França en els començaments del meu exili, estant malalt i mig paralític".

Canta noblement el poeta:

Repasso el món i la durada
I a tant d'amor i cosa amada
Dedico un record resplendent.

Car la seva melangia és una melangia daurada, serena en-

cara (i aquest és un epítet recurrent en l'obra tan mediterrània de Pere Coromines), per bé que avui hagi perdut la descurança, que alguns crítics tenen per divina, la levitat jovençana

Quan al ras de l'eternitat,
Acampat entre llors i roses
De xuclar la mel de les coses.
Ja me'n sentia alliberat.

L'amor i la paternitat, els ideals i els viatges passen en corrua per la memòria del poeta, penetrada per la llum ardent i voluptuosa de València.

No em deixeu, rosses esperances;
El meu cor clafert de recances
No vol encar l'eterna pau.

Gairebé és una coqueteria que Pere Coromines, capaç de la sorprenent recuperació que ha arribat a aténuyer en terres de França, es manifesti en elegies i provatures d'adéus. Li augurem un esdevenidor ple de retorns. I de bones collites. Les seves inquietuds, els seus records poden encara enriquir variadament les lletres catalanes. Bones són les eixides meravelloses, i bo és, darrera d'elles, d'escriure sota el pàmpol en la quietud del propi recer. El gran encantador no és pas la naturalesa ni les sorpreses de la vida, sinó l'esperit de l'home. Mentre la vida intel·lectual no es dóna, no hi adéus absoluts, sinó canvis d'interès i girades a nous panorames. Cosa que no minva la qualitat poètica dels moments dilètics:

I en pujar pel coll d'Almenara
Cap a tu em giraré de cara
Amb els ulls plens de comiat.

J. C.

ROBERT BRASILLACH ET MAURICE BARDECHE. *Histoire de la Guerra d'Espagne. Paris, Plon, 1939.*

El tema de la nostra guerra ja ha donat lloc a una copiosa bibliografia i ens sembla que encara som als començaments.

Fins ara potser l'intent més seriós que s'ha fet per a una recopilació de fets i dades que ajudessin a la reconstrucció històrica dels esdeveniments, han estat els dos volums del General Duval i el que ara ocupa aquest comentari.

Ara que, aquests estudis que acabem d'esmentar, tenen la particularitat d'haver estat fets i concebuts partint de la base que els bons són els franquistes i els dolents els *rojos*. A base d'aquesta teoria, podem saber de bell antuvi, què ens ha de dir l'historiador.

Els dos tòpics més esfereïdors o capaços a d'esfereir a qualsevol persona amb principis, han estat la persecució religiosa i la intervenció bolxevic. Pel que fa a la influència soviètica, els nostres dos autors, reconeixen com exagerats els informes donats per Alemanya i admeten que la Unió Soviètica sols trameté a Espanya *quelques centaines* d'especialistes. Però fan un gran descobriment històric: els russos ja s'interessaven pels afers d'Espanya al segle XVè. a jutjar per unes paraules d'Alvaro de Luna: "L'ordre i la pau no poden mantenir-se a Espanya si no és per un sistema de govern oriental o rus. La U. R. S. S, doncs, no fa altra cosa que reprendre una política secular...", diuen els autors. Qui ho havia de dir que Stalin s'havia d'inspirar en l'aragonès Alvaro de Luna per a bolxevitzar l'Espanya...

Ara bé: si en l'anàlisi dels fets, la majoria d'autors d'aquesta escola manquen d'equanimitat en la narració o bé empren conceptes falsos, en canvi, són una deu important de documents, la major part de vegades completament inèdits per un gran nombre de lectors. Aquest és el cas de *l'Histoire de la Guerre d'Espagne*, a què ens referim.

Són ja del domini públic els tractes que hi hagueren entre els reaccionaris espanyols i la Itàlia feixista, per tal d'obtenir el seu ajut. Aquest delicte d'alta traició tingué el seu digne coronament amb la tramesa d'importants contin-

gents de tropes i amb l'ajut eficaç que rebé Franco amb l'aviació italiana i alemanya i en altres armes.

Però calia un testimoni de major quantia que vingués precisament del camp "nacionalista", del camp "patriota cent per cent" i aquest testimoni, per acabar de convèncer als esperits vacil.lants i als primmirats, ens el dónen els autors del llibre que comentem:

"Davant la imminència del perill--diuen en la pàgina 59--els caps nacionalistes des del 1934 ja havien emprès negociacions amb potències estrangeres per a poder disposar d'un recolzament eficaç en el cas que s'hagués de recórrer a les armes. El ministre italià Pedrozzi i el ministre alemanv Hans Hermann Volekers serviren de mitjançadors (1). Els principals promotors d'aquesta aliança foren "Renovación Española" i el general Sanjurjo. Sanjurjo anà a Alemanya en 1934 i darrera seu hi havia d'anar Gil Robles. Un emissari de Mola, en la mateixa època signava un tractat secret amb Itàlia sobre la base dels quatre punts següents:

"1er. Reconeixement, per Mussolini, del govern de l'Espanya nacional del Nort (no comptaven més que amb Navarra i Aragó).

"2on. Integritat absoluta del territori espanyol, incloses les Balears.

"3er. Tractat comercial italo-espanyol.

4rt. Ajut amb armes i cabals de la Itàlia feixista" (2).

Per altra banda, es calcula que durant l'any 1935, els alemanys dedicaren més de 3 milions de pessetes en propa-

(1) J. Bardoux, "La tragedie de l'Espagne", citat pels autors.

(2) "Després d'haver-se publicat diverses versions fantasioses d'aquest tractat, el "Manchester Guardian", el gener del 1937 en publicà una altra que s'assembla amb aquesta, però preveu inversemblants acords territorials. Nosaltres utilitzem una versió inèdita donada en 1938 a l'Espanya nacionalista. S'atribueix a aquest tractat la data del 31 de març de 1934." (Cita dels autors.)

ganda contra la República democràtica.

Es inútil que es pretengui justificar la intervenció de l'eix com a reposta al suposat ajut franco-soviètic. El fet és ben eloqüent: dos anys abans de la sublevació militar, els reaccionaris espanyols demanaren l'ajut estranger per enderrocar la República, mentre aquesta no comptava més que en les seves pròpies forces.

* * *

Els militars sublevats, fins en aquells llocs que els semblaven ja guanyats al seu moviment, trobaren certes resistències en l'Alt Comanament. El general Batet, en el mateix centre de l'Espanya tradicional, Burgos, s'oposava als militars sublevats, era empresonat i més tard fusellat. A Saragossa, Cabanelles s'oposà al principi a la sublevació, però amenaçat amb una pistola per un dels oficials del seu Estat Major, no tingué coratge per oposar-s'hi.

El cas curiós és el de Sevilla. Allà tota la guarnició estava al costat del govern i refusà tot ajut a Queipo de Llano. Per la relació que en fa *A B C* de Sevilla del 18 de juliol del 1937, es comprova una manca absoluta de decisió per part dels alts caps militars que tot dient a Queipo de Llano que volien restar fidels al govern, no tingueren el gest d'oposar-se a les maniobres d'aquest g e n e r a l, d'una forma enèrgica.

Però, seguim el que diu el llibre:

"La nit del 18 de juliol, per una sèrie de cops de mà de *condottiere*, el general Queipo de Llano s'havia apoderat del poder a Sevilla i anunciava per la ràdio, de la manera més seriosa del món, el triomf del moviment nacionalista a tota la Península. I, tanmateix, el seu èxit era tan precari que la batalla de carrers succeïa immediatament al cop d'Estat reeixit per sorpresa. Durant molts dies calgué fer front, amb un grapat d'homes, contra la barricada i la revolta. Els falangistes de Sevilla alliberats, els del camp que

començaven a afluir a la capital, l'arribada de la guàrdia civil de Huelva, foren els reforços que permeteren fer front a les tropes marxistes i anarquistes, coratjoses però mal armades. Un reforç de minaires de Ríotinto en camions, amb un carregament de dinamita, féu explosió en el moment d'entrar a Sevilla. Durant diversos dies, calgué conquistar barri per barri tota la perifèria. La conquesta del barri de Triana donà lloc especialment a una lluita terrible i fou marcada per una repressió sense quarter. El terror assegurà la disciplina que el nombre no podia imposar. Amb aquestes forces irrisòries Queipo de Llano podia respondre de Sevilla, quan els primers legionaris caigueren del cel en avió. Va fer passejar els 12 primers durant hores i hores pels barris obrers, com uns comparses d'opereta, per a demostrar que ja comptava amb forces suficients."

Així, doncs, si els militars de Sevilla haguessin complert amb llur deure de lleialtat envers el Govern legal, la capital andalusa no hauria caigut en mans del feixisme i els esdeveniments al sud de la Península haurien pres uns viaranys ben diferents dels que prengueren.

En altres capítols del llibre s'estudia la campanya militar en diversos fronts i la situació político-militar en ambdues zones, sempre naturalment decantant-se en els judicis pel cantó de l'Espanya de Franco.

Cada dia es fa més necessària i urgent l'aparició d'una Història completa de la nostra guerra en la qual es posi de relleu tota la tasca constructiva de la República democràtica, les dificultats amb que topà, els sabotatges internacionals i nacionals de què fou objecte i solament d'aquesta manera es podrà respondre adequadament als sens fi de mentides i versions tendencioses que s'han fet i encara es fan escampar.

R. F.

LA REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA

●

REDACCIO I ADMINISTRACIO:

APARTADO POSTAL 8626

MEXICO, D. F.

●

PREU: $ 2 m/m.

LA REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA

Nº 3

DESEMBRE-1939

•

ARTICLES DE:

CESAR PI-SUNYER
MARCEL SANTALO
EDUARD NICOL
JOSEP BOIX
VICTOR COLOMER
ABELARD FABREGA
MARIA LLUISA ALGARRA
PERE FOIX
JOSEP SOLER-VIDAL

•

DIBUIXOS DE:

KALDERS
RENAU
TISNER